

Vliv televize a internetu na děti

Lucie Kučerová

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie KUČEROVÁ**
Osobní číslo: **H118156**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Vliv televize a internetu na děti**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS. Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce. S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na televizi a internet ve společnosti;
- pozitivní a negativní vliv působení televize a internetu;
- možnosti rodiny a školy v mediální výchově

Součástí práce bude výzkum žáků pátých tříd s cílem zjistit, které programy děti sledují a jak televize ovlivňuje jejich život.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BLAŽEK, B., Tvář v tvář obrazovce. 2. vyd. Praha: SLON 1995

JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B., Média a společnost. 1. vyd. Praha: Portál 2002

McQUAIL, D., Úvod do teorie masové komunikace. 2. vyd. Praha: Portál 2002

ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D., Krotíme obrazovku. jak vést děti k rozumnému užívání médií. 1. vyd. Praha: Portál 1995

SAK, P., SAKOVÁ, K., Mládež na křižovatce. 1. vyd. Praha: Svoboda servis 2004

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. František Sýkora

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Múhlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

L.S.

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Lucie Kučerová

Jméno, příjmení studenta

Podpis

V Bmě 28.3.2013

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školské dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněným zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce na téma „Vliv televize a internetu na děti“ přibližuje historii těchto médií od jejich prvopočátku až po současnost. Popisuje funkce, které televize a internet pro společnost má. Zabývá se negativními a pozitivními vlivy výše zmiňovaných médií na děti a mládež. Věnuje se mediální výchově a možnostem školy a rodiny, které při mediální výchově mají. V poslední kapitole teoretické části se snaží charakterizovat média a mediální výchovu jako zdroj informací.

V praktické části se snaží formou dotazníku zmapovat žáky pátých tříd základní školy a zjistit kolik času děti těmto médiím věnují, jakým způsobem média využívají a jakou úlohu v jejich životech mají.

Klíčová slova: média, děti, televize, Arpanet, internet, mediální výchova, informace, volný čas.

ABSTRACT

Bachelor's thesis on the topic "The influence of television and the Internet on children" outlines the history of these media from the outset to the present day. It describes the functions the television and the Internet have in the society. The thesis deals with the negative and positive effects of the above mentioned on children and youth. The work pays attention to the possibilities of media education at school and in family. In the last chapter of the practical part the thesis tries to characterize media and media education as a source of information.

The practical part is also included in the thesis. It's main aim is to map the fifth year pupils and find out how much time they devote to the media, how they use it and what is the role of the media in their lives. The research was done via questionnaires. Bachelor's thesis on the topic "The influence of television and the Internet on children" outlines the history of these media from the outset to the present day. It describes the functions the television and the Internet have in the society. The thesis deals with the negative and positive effects of the above mentioned on children and youth. The work pays attention to the possibilities of

media education at school and in family. In the last chapter of the practical part the thesis tries to characterize media and media education as a source of information.

The practical part is also included in the thesis. It's main aim is to map the fifth year pupils and find out how much time they devote to the media, how they use it and what is the role of the media in their lives. The research was done via questionnaires.

Keywords: media, children, television, Arpanet, Internet, media Education, Information, leisure

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla velmi poděkovat panu Mgr. Františkovi Sýkorovi, za pomoc, trpělivost, cenné metodické rady, která významně přispěly k dokončení této bakalářské práce.

Také bych ráda poděkovala mé rodině za psychickou podporu a trpělivost, kterou mi při psaní této práce projevili.

Dále bych touto cestou ráda poděkovala svému příteli, za morální podporu a pochopení, které se také pozitivně projevilo při psaní tohoto díla a pomohlo k jeho snadnějšímu dokončení.

MOTTO

„Největší dárek, který můžeme někomu věnovat, je náš volný čas, protože když někomu darujeme svůj čas, darujeme mu kousek svého života, který už nikdy nevrátíme.“

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ POJMU TELEVIZE A INTERNET	12
1.1 HISTORIE TELEVIZE.....	12
1.2 HISTORIE INTERNETU	20
1.3 FUNKCE TELEVIZE A INTERNETU PRO SPOLEČNOST	23
2 POZITIVNÍ A NEGATIVNÍ VLIV PŮSOBNÍ TELEVIZE A INTERNETU	28
2.1 ZPŮSOB TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ.....	28
2.2 POZITIVNÍ VLIV PŮSOBNÍ TELEVIZE A INTERNETU	32
2.3 NEGATIVNÍ VLIV PŮSOBNÍ TELEVIZE A INTERNETU	33
3 MOŽNOSTI RODINY A ŠKOLY V MEDIÁLNÍ VÝCHOVĚ	38
3.1 MOŽNOSTI RODINY V MEDIÁLNÍ VÝCHOVĚ.....	38
3.2 MOŽNOSTI ŠKOLY V MEDIÁLNÍ VÝCHOVĚ	40
3.3 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA A MÉDIA JAKO INFORMAČNÍ ZDROJ	41
II PRAKTICKÁ ČÁST	43
4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	44
4.1 PŘÍPRAVA.....	44
4.2 DOTAZNÍK.....	46
4.3 ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	58
ZÁVĚR	60
RESUMÉ	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	63
SEZNAM PŘÍLOH	65

ÚVOD

Žijeme v době, kde se média stala nepostradatelnou součástí našich životů a ovlivňují nás snad na každém kroku. Lidstvo si už po staletí sděluje informace různými komunikačními prostředky. Nejprve probíhalo předávání informací za pomoci zvuků, posunků a gest. Později se u člověka vyvinula řeč, která ho odlišila od ostatních živočichů a postavila ho na vrchol potravinového řetězce. Má se za to, že řeč vznikla za účelem zlepšení spolupráce a koordinace při lovu.

Následoval objev písma, které se nejprve přenášelo v podobě kreseb na zdi jeskyní, hliněné a kamenné destičky, papyrus, poté lidstvo tuto disciplínu dovedlo k dokonalosti vynálezem tisku. Mysl člověka se neustále vyvíjela a lidské vědění nabývalo širších rozměrů, lidstvo začalo zkoumat elektromagnetické vlny a zrodil se rozhlas a o několik let později i televize. Právě toto období, lze z historického hlediska pokládat za prvopočátek médií jako takových. Stávají se zajímavou a důležitou součástí lidských životů. Díky jejich vysílání je lidstvo informováno o dění v politice, o počasí o převratných objevech lékařů a vědců, o atentátech na významné osobnosti a hlavy států, ale i o hrozících válkách nebo katastrofách.

Funkce médií se v dnešní době trochu změnila a nesloží nám pouze jako zdroj informací, ale i jako zdroj zábavy, jehož prostřednictvím můžeme utracet svůj, v dnešní době tak drahocenný čas. Především děti a mládež tráví příliš volného času před obrazovkami televizí a počítačových monitorů. Tento trend se stal součástí jejich životního stylu, což je do určité míry pozitivně, ale i negativně ovlivňuje a působí na jejich osobnosti a duševní vývoj.

Každý dospělý člověk musí pozorovat změny v chování mezi generací dnešních dětí a generací dětí předcházející. Dnešní děti mají větší sklony k násilí a brutalitě než tomu bylo dříve. Nedávné masakry ve školách, kdy inspirací k tak hrůzným činům, bylo právě násilí v televizi, internetové blogy a počítačové hry s násilným podtextem, tomu jen nasvědčují. Mezi dětmi se šíří například školní šikana, která začíná už na nejnižších stupních základních škol.

Media se v dnešní době těší velké oblíbenosti a jejich vývoj jde dopředu neuvěřitelným tempem. Jen malá část lidské populace je schopna se v této mediální evoluce orientovat potřebným tempem.

U dětí a mládeže platí pravidlo, že pokud nebudou mít profil na Facebooku, nejnovější typ mobilního telefonu, tabletu nebo ipodu a nebudou hrát nejnovější hru, která je momentálně

na trhu, nebudou vůbec in. Mohlo by si jim s největší pravděpodobností stát, že je jejich vrstevníci zavrhnou, nikdo se s nimi nebude kamarádit a stanou se terčem posměchu a urážek ostatních.

Média nám kromě aktuálních informací a zábavy, také promítají poutavé reklamy, kde nám doporučují ty nejlepší výrobky pro nás a naše tělo, například jaký krém je zapotřebí si koupit, aby naše pokožka zůstala dokonale hebké, svěží a stále mladá. Existuje celá řada podobných produktů, které se lidstvu nabízí, slibují nemožné a tím klamou zákazníka.

Měli bychom se zamyslet nad tím, zda jsme schopní vybrat si z nepřehledného množství informací, které se k nám prostřednictvím různých médií dostávají, ty správné informace. Zda s těmito informacemi umíme správně pracovat a zda ke svému rozšíření přehledu používáme ty správné informační zdroje. Pokud toto my jako dospělí dokážeme, je zapotřebí položit si otázku, zda to samé dokáží i naše děti.

Právě tato problematika se stala tématem a předmětem zkoumání mé bakalářské práce. Cílem této práce bylo popsat pozitivní a negativní vlivy televize a internetu na děti a zjistit jak tato média ovlivňují jejich život.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU TELEVIZE A INTERNETU

Televize a internet představují dvě nejpoužívanější media v České republice. Pojem televize je široce používaný jednosměrný dálkový telekomunikační systém vysílání, který slouží k přijímání televizního signálu (obrazu a zvuku)

Internet můžeme charakterizovat jako celosvětový systém mezi sebou navzájem propojených počítačových sítí, které spolu vzájemně komunikují.

1.1 Historie televize

Málo kdo ví, že slovo televize je složeno ze dvou výrazů, ze staročeského „telé“, které znamená daleko a z latinského „vision“, což znamená vidění.

Televize patří do skupiny audiovizuálních médií, stejně tak jako fotografie, film, rozhlas a multimédia.

Pracuje na principu přeměňování optických obrazů v elektrické obrazové signály, dále na principu elektrických signálů a následně na zpětné přeměně zpět na optické obrazy. Nebo-li na principu rozkladu obrazu, přenosu obrazu. Při tomto přenosu je využíváno vlastností lidského oka, to znamená, že oko, které vnímá dílčí podněty jako celky, tyto podněty musí být promítány dostatečné rychlosti a za sebou.¹

V roce 1943 skot Alexander Bain tvrdil, že je možné přenést obraz v případě, že se jej podaří rozložit na řádky a body, světelné body je pak zapotřebí převést na elektrické impulzy a zpět, ale jen v případě, kdy zároveň s tím bude rozklad i skládání obrazu probíhat synchronizovaně.

Za zrod tohoto systému, můžeme považovat až rok 1884. V té době si mladý berlínský student Paul Gottlieb Nipkow, nechal patentovat děrovaný kotouč, což bylo první zařízení, které dokázalo provést rozklad a následnou reprodukci obrazu. Tento kotouč se stal jedním ze základních prvků mechanické televize. Roku 1890 byla vynalezena obrazová elektronka nebo-li katodová trubice (Catode Ray Tube), kterou bylo možno zkráceně označovat jako CRT. Tuto elektronku vynalezl německý fyzik Karl Ferdinand Braun.

¹ Štola, M. Dny které tvořily české dějiny 1.5.1953 zahájení televizního vysílání. Praha: Havran, 2011, s. 18.

Výraz televize byl použit až v roce 1900 na pařížské výstavě Expo 1900 ve Francii. Do roku 1922 byl rozvoj televize značně omezen, neboť v letech 1914-1918 probíhala I. světová válka. Téhož roku byla založena BBC (British Broadcasting Corporation), tedy rozhlasová a televizní společnost, která provozovala veřejnoprávní vysílání ve Velké Británii. Nutno podotknout, že i v dnešní době BBC zajišťuje provoz několika rozhlasových i televizních stanic a vysílá i do zahraničí. Pro objektivitu a kvalitu svého vysílání je všeobecně uznávanou stanicí po celém světě. Ke znovuoživení tohoto média došlo až v roce 1923, kdy ruský emigrant Vladimír Kosma Zworykin zkonstruoval snímací elektronku neboli ikonoskop. V dubnu roku 1925 John Logie Baier v londýnském obchodním domě Selfridges předvedl svoji mechanickou televizi. Současně s tím patentoval první barevný televizní systém, který však nebyl úspěšný.

První televizní vysílání bylo uskutečněno v květnu 1927 J. L. Baierem ve Velké Británii, za pomoci dvou drátů telegrafního vedení. Obraz byl přenášen z Londýna do 700 kilometrů vzdáleného Glasgow. Zhruba o půl roku později byl proveden bezdrátový přenos obrazu na vzdálenost 20 kilometrů a to opět ve Velké Británii. V roce 1928 Baird realizoval přenos televizního signálu za pomoci radiových vln z Velké Británie až do New Yorku. Ve stejném roce byla také představena v USA první mechanická televize, o rok později i ve Velké Británii a Německu.

30.9.1929 bylo zahájeno první pravidelné vysílání mechanické televize na vlnách BBC. Probíhalo pouze v půlhodinových intervalech v pracovních dnech. BBC tyto přenosy realizovala až do roku 1932, poté proběhla modernizace techniky a vysílání pokračovalo až do roku 1935. V této době bylo evidováno zhruba 100 televizních přijímačů. Roku 1936 byl odvysílán první přenos z berlínských olympijských her.²

Po tomto období přichází 2. světová válka a svět má jiné starosti než vývoj televize a její vysílání. Bylo zastaveno vysílání stanice BBC i v Sovětském svazu a Francii. Jediné funkční vysílání bylo německé, ale jen do doby, než americké letectvo provedlo nálet, kte-

²<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/televizni-technika/technicky-vyvoj-televize-v-datech-a-souvislostech/>

rý zničil německý vysílač. V roce 1941 byla v USA přijata norma NTSC, která upravovala kódování analogového televizního signálu pro černobílou televizi.

Po válce bylo jako první obnoveno vysílání ve Francii, dále v Sovětském svazu a v polovině roku 1946 i ve Velké Británii, kde bylo podle tehdejších statistik připojeno bezmála 18 tisíc televizorů. To bylo zhruba o 8 tisíc přijímačů více, než ve Spojených státech. Téhož roku byl právě ve Spojených státech prezentován první funkční televizní systém barevné televize, který zde předvedl inženýr maďarsko-židovského původu Peter Carl Goldmark.

Roku 1950 byla opět přijata NTSC norma, tentokrát ovšem pro barevné televizory. O tři roky později bylo zahájeno první komerční barevné vysílání. V roce 1956 bylo světu představeno první dálkové ovládání k televizoru, které umožňovalo uživateli přepínat televizní kanály, zapnutí nebo vypnutí zvuku, nebo celé obrazovky. Tehdejší dálkové ovládání disponovalo čtyřmi tlačítky a bylo nazváno Zenith Space Command.

Na evropském kontinentě se první barevné vysílání uskutečnilo v roce 1957. Ve stejném období byly přijaty standardy francouzský Secam a německý Pal. V letech 1959 - 1960 byl zkonstruován první přenosný televizní přijímač. V roce 1960 došlo v USA k velké historické události. Byla odvysílána první živá televizní debata, při příležitosti prezidentské volby Johna Fitzgeralda Kenedyho a Richarda Nixona. V půlce roku 1964 byl v americkém Illinois zkonstruován první plazmový displej. O rok později byl satelitem Mariner 4 odvysílán televizní obraz z planety Mars na Zemi. V červenci roku 1969 bylo realizováno první vysílání z Měsíce. Podle dostupné literatury tomuto přenosu přihlíželo přes 6 milionů diváků z celého světa. V této době bylo na světě registrováno již 200 milionů televizních přijímačů.

U nás se ve spojení s televizí začalo hovořit až kolem roku 1928, kdy se docent experimentální fyziky Univerzity Karlovy Jaroslav Šafránek setkal s Johnem Bairdem. Roku 1930 zkonstruoval vysokoškolský student František Pilát pomocí Nipkowova kotouče přístroj umožňující rozklad obrazu a jeho znovusložení. Pomocí tohoto přístroje zachytil experimentální televizní vysílání z Londýna a Berlína.³

³ Kolektiv autorů, Dějiny českých médií v datech. Praha: Karolinum, 2003, s. 183.

V září 1934 byl na pražském vzorkovém veletrhu veřejnosti představen filmový snímač, který umožňoval reprodukci televizního obrazu. O rok později docent Jaroslav Šafránek ukázal veřejnosti svůj televizní přístroj, se kterým navštívil na turné po Československu 43 měst a jeho prezentaci vidělo na 20 tisíc diváků. Pro občany ČSR byla vytvořena anketa, která měla pro televizní přístroj vymyslet český název. V užším výběru této ankety byly názvy jako „rozvid“ a „rozjev“, ale nakonec bylo rozhodnuto o názvu „televise“. Docentem Šafránkem byla napsána kniha *Televise*, ve které popisuje funkce a způsob užívání televizního přístroje. V roce 1936 byla na pražském Žižkově zahájena výstavba prvního pokusného televizního vysílače se schváleným rozpočtem 850 000 korun. Trvala téměř dva roky, ale k zahájení vysílání nakonec nedošlo. Vysílač sloužil pouze k výzkumu šíření velmi krátkých vln.⁴

V roce 1939 byl Fyzikální ústav Karlovy Univerzity obsazen německým vojskem a docentu Jaroslavu Šafránkovi nebyla umožněna další výzkumná činnost. Televizní zařízení, které sám vyrobil, uschoval v tehdejší továrně Telegrafia v Pardubicích.

Následovalo období, které jako jinde ve světě neumožňovalo další rozvoj televize vzhledem k probíhající II. světové válce. Toto nepříznivé období bylo prolomeno 10. srpna 1946, kdy byl založen podnik Tesla ve Strašnicích. Podnik byl pojmenován podle významného srbského elektrotechnika Nikoly Tesly, který žil v letech 1856-1943.⁵

Jedním z úkolů Tesla Strašnice, bylo překonání poválečných potíží a vytvoření ideálního pracovního prostředí k výrobě televizorů, radiopřijímačů, různých jiných vysílacích zařízení, ale i žárovek a elektrotechnických součástek. Tyto produkty byly vyráběny pro všechny socialistické státy a rozvojové země, jako například Egypt, Sýrie a další.

V roce 1948 bylo do provozu uvedeno první československé televizní zařízení a proběhl první pokusný televizní přenos pro veřejnost. Celkem 25 televizních přijímačů bylo umístěno v budově československého rozhlasu, všeobecné nemocnice a Rudého práva. Před obrazovkami televizních přijímačů se vystřídalo 100 000 lidí.

⁴ Kolektiv autorů, *Dějiny českých médií v datech*. Praha: Karolinum, 2003, s. 190.

⁵ Kolektiv autorů, *Dějiny českých médií v datech*. Praha: Karolinum, 2003, s. 192.

V prosinci 1952 Tesla Strašnice, věnovala tehdejšímu prezidentovi Klementovi Gottwaldovi vánoční dárek v podobě televizoru s označením Tesla 4001, což byl první sériově vyráběný televizní přijímač.

Ve vývoji televizních přijímačů nastal zlomový okamžik 1. května 1953, zahájením zkušebního vysílání české televize pro veřejnost. Bylo založeno první vysílací studio s názvem Československý rozhlas-televizní studio Praha, které bylo situováno v Praze 1 ve Vladislavově ulici. Petřínská rozhledna posloužila jako vysílač a obraz bylo možné zachytit pouze v Praze a v okolí. Tato významná událost přiřadila Československo k první „dvacítku“ zemí, kde bylo televizní vysílání zahájeno nejdříve.

Televizní studio první den odvysílalo z filmového pásu úvodní slovo, které uvedl Jaroslav Marvan, Česká filharmonie reprodukovala instrumentální dílo „Buduj vlast - posílíš mír“ od Václava Dobiáše, náměstek předsedy Československého rozhlasového výboru Josef Vrabec oficiálně zahájil televizní vysílání. Následovaly filmové aktuality, záběry účastníků cyklistického závodu PBV, udělení řádu nejlepším pracovníkům a jako poslední odrecitoval František Filipovský přímo ze studia Moliérova Lakomce.

Televize vysílala v zimním období třikrát týdně a v letním období pouze dvakrát týdně. Obraz byl vysílán z přijímače umístěného na Petřínské rozhledně. Za první rok provozu bylo odvysíláno 132 hodin a 86 televizních pořadů.⁶

Za zmínku stojí i fakt, že na konci roku 1953 organizace KSČ požádala Úřad předsednictva vlády, aby neprodleně zastavil výrobu televizorů značky Tesla 4001, neboť podnik Tesla měl v té době vyrobenou takovou zásobu televizorů, která postačovala na deset let. Skutečný prodej byl pouhých 500 kusů za rok. Tak nízký celkový prodej televizních přístrojů byl zřejmě zapříčiněn tím, že občané přišli o své úspory při měnové reformě a dalším důvodem nízkého prodeje byla skutečnost, že televizní přijímač stál cca 4000 korun, přičemž průměrná měsíční mzda byla 1000 korun. Proto lidé raději sledovali televizi na veřejných místech, jako například závodní kluby, knihovny a nádraží, kde byly televizní přijímače umístěny.

Ministerstvu obchodu bylo doporučeno snížení ceny televizoru Tesla 4001 na 2000 korun. Po tomto snížení ceny rapidně vzrostl prodej těchto přístrojů na 12900 kusů za pouhý rok.

⁶ Kolektiv autorů, Dějiny českých médií v datech. Praha: Karolinum, 2003, s. 194.

V roce 1954 už televize vysílala 8 hodin týdně, což bylo 457 hodin za rok. Z celkového počtu 189 pořadů bylo 51 určeno pro děti. Na obrazovkách se poprvé objevila televizní inscenace Dvořákovy opery Rusalka. Také vznikla Filmová výrobní skupina pro výrobu filmů. Dne 25. února 1954 Československá televize prohlásila vysílání za pravidelné a stanovila koncesionářský poplatek 15 Kčs měsíčně, který nabyl platnosti až 1. ledna 1955. Průlomem v prodeji televizorů bylo historicky první odvysílané hokejové utkání v ČSR mezi Prahou a švédským Leksandem, které se konalo v pražské Štvanici. Po odvysílání tohoto a dalších sportovních utkání Tesla zaznamenala značný nárůst prodeje televizních přijímačů.

Při vysílání sovětského filmu *Osud člověka* Československá televize poprvé roku 1958 použila metodu živého televizního dabingu. Ten samý rok programovou skladbu ČST doplnilo pravidelné vysílání pro mateřské školy.⁷ V srpnu 1960 měli diváci možnost sledovat přímý přenos z XIV. letních olympijských her v Římě. V průběhu 11 dnů bylo díky ČST odvysíláno 35 hodin přímých přenosů.

28.11.1963 družice Telstar zprostředkovala šokovaným divákům přímý přenos vraždy amerického prezidenta J.F.Kenedyho.

O rok později pro nejmenší diváky ČST zahájila vysílání pořadu *Večerníček* a to z počátku jen jednou týdně. Téhož roku uskutečnila ČST první přímý přenos signálu barevné televize z Prahy do Bratislavy. Celkový počet majitelů televizních přijímačů překročil 2 miliony. Počátkem roku 1970 ČST zahájila zkušební vysílání na dvou programech. Bylo dosaženo počtu 3 milionů přihlášených televizorů a koncesionářský poplatek zvýšen na 25 Kčs za měsíc. V druhé polovině roku 1973 odstartovalo první barevné vysílání. Zároveň s touto událostí byla uvedena do provozu výroba barevného televizoru Tesla Color.⁸ V této době byl natočen první televizní *Silvestr* ve studiu na Kavčích horách, který moderoval Vladimír Menšík. Tento pořad se, stejně jako všechna jeho pokračování, setkal s velkým úspěchem u diváků. Divácky velmi zajímavou byla také desetiminutová propagandistická reportáž s názvem *Kdo je Václav Havel*. Měla za úkol Havla jako člena Charty 77 očernit. V průběhu několika dalších let byla natočena nesmrtelná díla jako například *Nemocnice na kraji*

⁷ Kolektiv autorů, *Dějiny českých médií v datech*. Praha: Karolinum, 2003, s. 206.

⁸ Kolektiv autorů, *Dějiny českých médií v datech*. Praha: Karolinum, 2003, s. 250.

města, Jak vytrhnout velrybě stoličku, nebo Sanitka. Na začátku 80. let Československá televize realizovala zkušební vysílání teletextu. A o dva roky později se stalo toto vysílání pravidelným. Fenomémem této doby se stala možnost nahrávání vybraných pořadů na videokazety Super VHS.

Začátek 90. let se vyznačoval silným politickým děním. ČST zahrnovala své diváky množstvím živých přenosů politických mítinků a manifestací. Po rozdělení Československa došlo i k rozdělení televize a rozhlasu. Nově vzniklá Česká televize rozšířila počet vysílaných programů, ke kterým se přidala 4.2.1994 první česká komerční televizní stanice TV Nova. Zahájila celoplošné soukromé vysílání a byla první stanicí, která u nás přerušovala pořady reklamou, což neodpovídalo české zákonné normě. Tehdejší Rada pro rozhlasové a televizní vysílání se ztotožnila s možností změny zákona a povolila komerčním televizím vkládat reklamy do filmů.⁹ Jen pár měsíců po zahájení vysílání překonala TV Nova průměrnou souhrnnou sledovanost programů České televize. Vyvrátila tím veškeré pochybnosti odborníků a získala dominantní postavení na českém televizním trhu.

Na konci roku 1998 se udála významná událost v souvislosti s připojením České republiky do internetové sítě. Na počítačovém veletrhu Index – Brno proběhlo první experimentální vysílání internetové televize TV 24.

V průběhu dalších let lidstvo zkonstruovalo a světu představilo takové vynálezy jako barevný LCD displej (Liquid Crystal Display) s úhlopříčkou 3 palce. Do českých i světových domácností vstoupily kromě VHS přístroje i DVD přehrávač (Digital Versatile Disc), který se stal tak oblíbeným, že téměř odstranil videorekordér z trhu.

V roce 2005 byla spuštěna plochá obrazovka HDTV (High Definition Television). Dále o přízeň televizního diváka bojovaly LCD a DLP (Digital Light Processing) projektory s HD (High Definition) a Full HD rozlišením. Televizory s CRT obrazovkami ve velké míře nahradily LCD obrazovky.

V roce 2010 byl na český trh zaveden koncept 3D obrazu. Obchodní strategie plánovala, že 3D obraz má být v blízké době dostupný každému divákovi.

⁹ Kolektiv autorů, Dějiny českých médií v datech. Praha: Karolinum, 2003, s. 288.

Průzkumy uvádějí, že velikost úhlopříčky vzrostla od roku 2000 z původních 40 centimetrů, na neuvěřitelných 108 - 150 centimetrů. Obrazovky televizorů jsou v současnosti mnohem tenčí, zato o mnoho větší než byly v minulosti. Po mnoholetém vývoji a mnoha transformacích vnějšího vzhledu i vnitřního vybavení, disponují televizory neuvěřitelným množstvím multimediálních funkcí, například přehráváním hudby a obrázků a lze je připojit do internetové nebo počítačové sítě.¹⁰

Trh je nasycen širokou škálou televizních přístrojů od malých po velké, přenosné nebo zabudované v mobilních přístrojích. Jejich softwarové vybavení je tak obsáhlé, že obyčejný člověk je ani všechny nedokáže využít a ovládat a může si občas připadat zmatený. Jednu výhodu oproti těmto neuvěřitelně chytrým přístrojům má, může je totiž kdykoliv vypnout.

¹⁰ Kolektiv autorů, Dějiny českých médií v datech. Praha: Karolinum, 2003, s. 316.

1.2 Historie Internetu

Internet je médium, které se stalo neodmyslitelným nástrojem dnešní doby. Můžeme ho definovat jako celosvětovou počítačovou síť, která je vzájemně propojena s ostatními počítači. Díky této síti, je pak možné, že počítače spolu vzájemně komunikují a mohou si mezi sebou informace předávat, nebo sdílet. Komunikaci mezi počítači umožňuje protokol zvaný TCP/IP. V této síti najde uživatel kromě jiného například literární tvorbu, informační stránky, obrazové nebo video galerie a jakékoliv jiné informace na které si uživatel vzpomene.¹¹

Ke zrodu internetu došlo v polovině šedesátých let v USA a jeho tehdejší název byl ARPANET. Původně byl Arpanet vymyšlen pro americkou armádu a vládní instituce. Hlavním důvodem pro zkonstruování toho systému bylo hledání způsobu komunikace, který by umožňoval vzájemné propojení všech armádních počítačů po celých Spojených státech a to i v případě výpadku nebo zničení některého z uzlů. Každý z těchto uzlů měl být rovnocenný, s možností přijímat i vysílat informace v podobě zpráv.

Koncem šedesátých let se sdružení nazvané Rand zabývalo výzkumem a vytvořením decentralizované sítě. Tento výzkum byl unikátní, neboť tato síť neměla centrální uzel. To znamenalo, že v případě zničení jednoho počítače, byla zpráva k příjemci vedena jinou cestou. Do tohoto výzkumu zasáhl v roce 1968 Pentagon, respektive agentura DARPA (Defence Advanced Research Project Agency), která tento nově vznikající projekt finančně podpořila.

Na podzim roku 1969 byly zkonstruovány první čtyři uzly sítě. Šlo o zkušební síť, kde jeden uzel znamenal jeden počítač. Během několika dalších let se do sítě Arpanet připojovaly další vládní organizace, přesto tato síť nezaznamenala velký nárůst a rozvoj, jak se očekávalo.¹²

V roce 1980 Sir Timothy John Berners-Lee, který v té době působil v CERNU (Švýcarský institut pro jaderný výzkum), vymyslel projekt hypertextového systému, který měl usnadnit přidávání a aktualizování informací mezi vědci. Tímto projektem byl také zahájen projekt

¹¹ <http://www.kondrac.cz/knihovna/popisint.php>

¹² <http://www.owebu.blogger.cz/internet/historie-vznik-internetu?clanek=1083>

WWW (World Wide Web). V roce 1989 vlastnil CERN největší internetový prototyp www serveru, který pojmenoval http a 6. srpna 1991 CERN spustil první webové stránky s názvem <http://info.cern.ch/>. Nutno podotknout, že tyto stránky jsou aktivní dodnes.

V roce 1992 internet konečně stoupl v oblibě a zaznamenal značný nárůst. V této době bylo do sítě připojeno i sídlo prezidenta Spojených států. Existovalo již 50 serverů, byl vyvinut standard WWW a došlo ke změně názvu sítě na Internet. V roce 1995 bylo v USA k síti připojeno 2 miliony počítačů a na celém světě kolem 20 milionů. O pět let později stoupl počet přihlášených uživatelů na 300 milionů.¹³

Historie internetu v České republice se váže k počátku 90. let. Tehdy ještě v bývalém Československu nebyla žádná pevná linka, která by připojení k internetu umožňovala, kromě linky telefonní. První pokusy o vytvoření počítačové sítě probíhaly pomocí pevných linek veřejné telefonní sítě. Premiéru v připojení do sítě v ČSR měl počítač IBM 4381, umístěný ve výpočetním centru ČVUT v Praze. Linka vedla do rakouského národního uzlu EARN v Linci. Na stejném místě proběhlo 13.2.1992 slavnostní připojení Československé republiky do sítě Internet. V polovině téhož roku uvolnilo Ministerstvo školství 20 milionů korun na vybudování páteřní sítě FESNET, která propojovala univerzitní města. Po rozpadu ČSFR byl FESNET rozdělen na český CESNET a slovenský SANET.

Internetový rozvoj v České republice přišel v letech 1995- 1996, kdy na trh přišlo více firem nabízejících připojení k internetu. Do té doby zde převládal monopol firmy Eurotel, která spravovala kompletní přenos dat. V roce 1996 byl spuštěn katalogový vyhledávací server Seznam. Toto období stále nevykazovalo výrazný počet připojených českých domácností. Hlavním důvodem byla vysoká pořizovací cena počítačů i internetového připojení. Jediným poskytovatelem těchto služeb byla firma SPT Telecom. O rok později došlo k liberalizaci provozování veřejných datových sítí. V průběhu dalších let internet zaznamenal rozvoj, vznikly nové internetové stránky jako například Atlas.cz nebo Centrum.cz a byla spuštěna česká verze encyklopedie Wikipedia.

Průlomovým byl rok 2002, kdy v ČR byla realizována možnost bezdrátového připojení pomocí technologie Wi-fi. O rok později společnost Skynet nabídla jako první českému uživateli možnost připojení prostřednictvím ADSL. V rámci konkurenčního boje firma

¹³ <http://www.webdesign.paysoft.cz/clanky/2006/historie-internetu/>

Eurotel nabídla jako první mobilní operátor neomezený přístup k internetu za paušál. V roce 2006 byla v České republice založena česká pobočka firmy Google. Dle zprávy ČSÚ z roku 2010 přesáhlo připojení k internetu v českých domácnostech 50%. A na konci roku 2011 to bylo více než 6 milionů přihlášených uživatelů.¹⁴

V dnešní době můžeme říci, že počítač a připojení k internetu se nachází téměř ve všech domácnostech, firmách, nemocnicích a jiných institucích po celém světě. Z internetu se stal globální informační systém.

¹⁴ <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>

1.3 Funkce televize a internetu pro společnost

Média, jakými jsou televize a internet, měla a stále mají výrazný vliv na vývoj společnosti. Patří k určitému životnímu stylu každého z nás. Ovlivňují každou věkovou kategorii a mají zásadní význam při utváření názorů a postojů každého jedince. Významným způsobem tato média ovlivňují politickou, ekonomickou a kulturní sféru naší společnosti. Televize a internet jsou nazývána médii, jejichž prostřednictvím je zprostředkována moderní forma komunikace.

Současná doba je také nazývána jako doba informační exploze. V České republice není přístup k informacím omezen a platí zde zákon, že každý člověk má právo na informace. Je důležité umět si odpovédět na otázky, k jakým účelům nám v dnešní době tato média slouží a proč vlastně existují.¹⁵

Funkce médií se pravděpodobně bude měnit s tím, jak se bude společnost vyvíjet a bude záležet na jejich sociálních, ekonomických a politických podmínkách.¹⁶

Televize a internet mají pro společnost pět základních funkcí: informační, kulturní, sociální, politickou a zábavní.

1) Informační funkce – primární funkcí těchto médií je přenos zpráv v podobě informací. K příjemci se touto cestou dostávají nové informace z domova i ze světa a jsou mu předkládána konkrétní data v podobě různých sdělení, událostí a zpráv. Pomocí této funkce je člověku předávána zpráva prostřednictvím zvuků, slov, obrazů a symbolů, které ho mohou do jisté míry ovlivňovat, zejména jeho vědomí, názory a postoje ke společnosti a sobě samému. Můžeme říct, že prostřednictvím této funkce je recipient svým způsobem pohlcován. V rámci informační funkce lze definovat ještě další podskupiny:

¹⁵ McQUAIL, D. Úvod do teorie masové komunikace. Praha, Portál, 1999, s. 21 – 22.

¹⁶ BURTON, G., JIRÁK, J. Úvod do studia médií. Brno, Barrister & Principal, 2001, s. 148.

A) Hodnotová funkce: Televize a internet patří k mediím, které přenášejí informace pomocí hromadných sdělovacích prostředků a tím získávají i určitou duchovní hodnotu pro každého z nás. Hodnotová funkce má zároveň i funkci hodnotící, jde o způsob, jakým zpracovává a zároveň prezentuje sdělovaný obsah. V tomto případě média předkládají i zprávu o svém hodnotícím postoji.

B) Vzdělávací funkce: Při sledování sdělovacích prostředků, je člověk nucen k fiktivní spoluúčasti na řešení problémů a k zamyšlení nad probíhajícími událostmi. Tím nevědomě objevuje nové rozměry okolního světa a rozšiřuje si své obzory.

C) Komunikativní (intermediální) funkce: Média nám prezentují určitou událost nebo skutečnost a tím vytváří vztah mezi nimi a uživatelem. Jde o spojení, kde média mají roli odesílatele a uživatel má roli adresáta.

D) Poznávací (kognitivní) funkce: Účelem této funkce je zprostředkovat uživateli informace. Média jsou tak schopna popsat realitu v nejsložitějších souvislostech a podat o ní komplexní zprávu.

2) **Kulturní funkce** – média prezentují člověku určité vzorce, které jsou typické pro danou kulturu, žebříček hodnot společnosti a ukazuje důvody pospolitosti tohoto celku. Prostřednictvím této funkce medií jsou uživateli představovány různé vzorce chování a jednání určité skupiny, která ho učí sdílet a prožívat například jejich rituály, tradice, hodnoty a normy. Tyto vzorce pak může uživatel sám přejímat. Recipient tak získává nové názory a pohledy na život a na svět. Zde lze vyčlenit ještě podskupiny.

A) Formativní funkce: Televize, internet a sdělovací prostředky všeobecně, vytvořily v představách lidstva určitý obraz o světě a o člověku samotném. Dosáhly toho, že adresát se s tímto obrazem ztotožňuje. Dochází zde ke střetu mezi prožitky uživatele a mezi prožitky cizích. Tím dochází k akceptaci a přizpůsobování se jejich vlivu.

B) Manipulativní funkce: Projevem pozitivního působení této funkce je zpřístupnění informací komukoliv a kdykoliv. Právě v tomto působení je často skryt úmysl manipulovat s adresátem, kterému lze jen těžko čelit. Projevem negativního působení této funkce je zejména určité ovlivňování adresátů, ve kterém lze spatřit politický nebo reklamní cíl.¹⁷

3) Sociální funkce – základem této funkce je napodobování prezentovaných vzorců chování. Člověku je předkládáno určité společenské jednání, vystupování a různé životní situace, které značně přispívají v procesu zvaném socializace. Prostřednictvím této funkce jsou příjemci zprostředkovány představy a vztahy, které ho iniciují k tomu, že tyto představy a vztahy chápe jako přirozené a vlastní. Tím může být zabráněno nespolečenskému nebo nezákonnému jednání. V této funkci lze definovat dvě podskupiny:

A) Stimulační funkce: Sdělovací prostředky disponují potencionálem koncového uživatele stimulovat. Působí tak na smyslovou a citovou stránku jeho osobnosti.

B) Integrační funkce: Projevuje se zejména v rodinném prostředí. Rodinní příslušníci společně tráví volný čas v přítomnosti různých médií, mají společné zážitky a tím dochází k upevnění vzájemné duchovní a sociální sounáležitosti.

¹⁷ BURTON, G., JIRÁK, J. Úvod do studia médií. Brno, Barrister & Principal, 2001, s. 148- 152.

4) **Politická funkce** – nejen prostřednictvím televize a internetu, ale médií jako takových si každý člověk utváří svůj vlastní pohled na fungování politické sféry u nás i ve světě. Uživatelé jsou určitým způsobem prezentovány představy o politickém dění.

Politické funkce tak vytváří představu, při které se uživatel domnívá, že se on sám může podílet na politickém procesu. Tato funkce může být velice snadno zneužitelná a je úzce spojená s manipulací.¹⁸

5) **Zábavní funkce** – smyslem zábavní funkce je především poskytnout publiku zábavu, relaxaci, odreagování, rozptýlení, vzrušení a odbourání nudy. Televize a internet poskytují velké množství pořadů, které člověka pozitivně stimulují a nezatěžují ho všední realitou. Adresát se pak cítí odpočatý a pozitivně naladěný. Problémem zábavní funkce může být skutečnost, že velmi často je zde prezentována jednoduchá a stereotypní zábava, která z lidí vytváří neaktivní uživatele prostoduché zábavy s velice nízkými hodnotami.

Tuto funkce je možné rozdělit na podskupiny:

- A) Asociativně nesolidární funkce: Tato funkce má za cíl snadný kontakt adresáta se světem a děním ve společnosti. Asociativně nesolidární funkce je nejčastěji spojována s velkými městy, kde se potvrzuje fakt, že čím více obyvatel město má, tím méně zde dochází k funkčním smysluplným společenským stykům a vztahy, které jsou zde navázány, nejsou příliš hluboké a pevné. V hustě osídlených oblastech se ztrácí pocit sounáležitosti a pospolitosti.
- B) Relaxační funkce: Tato funkce je v literatuře popisována jako nástroj, prostřednictvím kterého lidé rehabilitují a relaxují. Zbavuje uživatele nepříjemných myšlenek, psychického stresu a tenze. Relaxační funkce tak poskytuje možnost uvolnění se a získání pocitu rovnováhy.
- C) Hédonistická funkce: Je odvozena od řeckého slova hédoné, což v překladu znamená potěšení, slast. Právě tato funkce bývá neprávem opomíjena. Média v nás umí vyvolat estetický požitek a slast, díky kterému je člověk k médiím opět přitahován a je v něm evokována potřeba dalšího kontaktu s nimi. Nejúspěšnější jsou ve vztahu k adresátovi ta média, která ho dokáží oslovit v době,

¹⁸ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ B. Média a společnost. Praha, Portál, 2003, s. 30.

kdy se nachází v ideálním emocionálním rozpoložení. Vystupňují v adresátovi pocity radosti a štěstí na nejvyšší možnou úroveň.¹⁹

Televize a internet mají pro člověka mnoho funkcí. Mohou posloužit k trávení volného času, podpoře a rozvoji představitosti, k získávání znalostí prostředí, ve kterém člověk žije, ke zdůraznění vlastní role ve společnosti a tím i k nárůstu sebevědomí. Média nám umožňují uvolnění sociálního i psychického napětí a poskytují mnoho témat k rozhovorům.

Ať už mají média jakékoli funkce pro společnost, měli bychom také přemýšlet nad jejich dysfunkcemi. Měli bychom se zamyslet nad tím, zda byly naplněny původní názory a zda nedošlo k selhání v dané oblasti.

¹⁹ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ B. Média a společnost. Praha, Portál, 2003, s. 154.

2 POZITIVNÍ A NEGATIVNÍ VLIV PŮSOBNÍ TELEVIZE A INTERNETU

2.1 Způsob trávení volného času dětí

V této kapitole bych se nejprve chtěla věnovat pojmu volný čas. Tímto termínem můžeme označit časový úsek, ve kterém neplníme povinnosti ani úkoly. Tento čas věnuje člověk pouze sám sobě, ať už v podobě odpočinku, zábavy nebo získávání a rozvoji znalostí a dovedností. Volný čas můžeme také charakterizovat jako dobu, která člověku zbývá po splnění školních nebo pracovních povinností. Tento čas máme sami pro sebe a nakládáme s ním podle vlastního uvážení.

Volný čas má čtyři hlavní funkce: relaxační, zábavní, sebevzdělávací a vzdělávací a funkci preventivní.

1) **Relaxační funkce** – tato funkce zahrnuje odpočinek, který je nezbytný pro regeneraci těla a mysli. Tento stav je v literatuře také prezentován jako čas zahálení nebo lenošení. Zkráceně můžeme říci, že je to doba nicnedělání.

2) **Zábavní funkce** – obsahuje veškeré složky aktivního odpočinku například turistika, cestování, sportování, posezení s přáteli, poslech hudby, sledování televizních pořadů, návštěvy divadla, kina, koncertů a plesů. Naplnění funkce zábavy je základem pro zdravý životní styl a prevencí sociálně nežádoucích jevů. Na naplnění této funkce má velký vliv i to, jakým způsobem je rodina zvyklá svůj volný čas trávit a jak je přístupováno k plnění této funkce ve škole.

3) **Sebevzdělávací a vzdělávací funkce** – k této funkci patří veškeré aktivity, kterými si člověk obohacuje a rozšiřuje vědomosti a dovednosti. Funkce může být splněna za předpokladu, že k činnosti není nikdo nucen a je projevem jeho svobodné vůle.

4) Preventivní funkce – je velice často opomíjena avšak je neméně důležitá. S důležitostí této funkce se setkáváme především u dětí. Jsou to právě děti, které si neumějí svůj volný čas správně a efektivně zorganizovat. Přemíra volného času u dětí může vést k vzniku sociálně nežádoucích jevů, jakými jsou třeba kouření, užívání omamných látek, alkoholismus nebo gambling. Dále to může zařazení do nevhodné sociální skupiny a s tím spojená násilná a majetková trestná činnost.²⁰

Způsob trávení volného času u dětí je ovlivňován především tím, jak na trávení volného času dohlíží rodina. Právě rodiče jsou těmi, kteří se pro svoje děti stávají prvními vzory a to jak pozitivními, tak negativními. V rodině, kde není v řádné míře plněna výchovná funkce, vzniká nedostatek pozitivních sociálních vazeb. Převládá zde dojem, že se o dítě nikdo nestará a má mnoho volného času, se kterým neumí řádně naložit. Jeho volný čas není nikým kontrolován, stává se snáze manipulovatelným a často se začíná seberealizovat v sociálně nežádoucím prostředí. Rodiče by se měli svým dětem věnovat v dostatečné míře a učit je tvůrčím způsobem trávit volný čas. Právě tyto vzorce budou děti s největší pravděpodobností uplatňovat i v dospělosti.

V České republice dětský volný čas upravuje zákon č. 104/1991 sb. Úmluva o právech dítěte je uvedena v článku č. 31 tohoto zákona, kde se píše: 1) Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na odpočinek a volný čas, na účast ve hře a oddechové činnosti odpovídající jeho věku, jakož i na svobodnou účast v kulturním životě a umělecké činnosti. 2) Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají a zabezpečují právo dítěte na všestrannou účast v kulturním a uměleckém životě a napomáhají k tomu, aby dětem byly poskytovány odpovídající a rovné možnosti v oblasti kulturní, umělecké, oddechové činnosti a využívání volného času.²¹

V každém větším městě najdeme řadu míst, která slouží k tomu, aby zde děti a mládež mohla trávit svůj volný čas. Jsou to parky, hřiště, různá otevřená prostranství, historická a umělecká místa, sportoviště a sportovní areály. Dále mohou děti trávit čas v rodině, v různých partách, ale i v přírodě.

²⁰ JÚVA, V. Metody a formy výchovy ve volném čase kultura a umění ve výchově. Brno : MU, 1998.

²¹ http://www.nssoud.cz/zakony/104_1991.pdf.

V dnešní době hraje velice důležitou roli provolbě volnočasové aktivity finanční situace rodiny a čas, který rodičům zbývá po splnění pracovních a jiných povinností. Ubývá rodin, které si mohou se svým rozpočtem dovolit dávat děti do různých zájmových kroužků, natož aby jako rodina mohli alespoň jednou měsíčně odjet na víkendový pobyt.

Myslím, že dvěma rozhodujícími faktory při volbě volnočasových aktivit jsou finance a čas, který rodiče mohou a chtějí svým dětem věnovat. Dalším neméně důležitým faktorem může být dostupnost různých míst, kde lze volný čas trávit. Je-li sportoviště nebo jiný takový areál ve městě a rodina bydlí daleko nebo ve vesnici, zvyšuje se pravděpodobnost, že toto místo nebude navštěvovat.²²

Díky výše zmíněným faktorům, které rodinu ovlivňují při volbě trávení volného času, přibývá dětí a mládeže, která s tímto časem nakládá ne zcela smysluplně. Způsoby trávení volného času mohou děti ovlivňovat jak pozitivně, tak negativně. Literatura také uvádí, že u množství volného času dětí, nastávají dva paradoxy: buď mají děti volného času příliš, anebo málo. Obě tyto situace jsou pro dítě rizikové. Pokud má dítě volného času příliš, je velice pravděpodobné, že ho bude trávit tím nejjednodušším a nejdostupnějším způsobem, tedy nicneděláním. Pokud nastane situace opačná, může nastat stav, při kterém se dítě ocitne pod velkým psychickým tlakem, pociťuje únavu a není schopno koncentrace.²³ Různé výzkumy z let minulých dokazují, že způsob trávení volného času dětí, je přinejmenším alarmující. Děti ve svém volném času upřednostňují zábavu a relaxaci. Jak uvedlo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, roste zde generace, u které není vývoj volnočasových aktivit příliš pozitivní. Je preferována pasivita, konzumnost, jednoduchost a nenáročnost. Další fakt, který ministerstvo uvádí je, že děti tráví mnoho času u televizních obrazovek. Jiné výzkumy ukazují na to, že se děti čím dál častěji nudí, vysedávají u počítačů, hrají na nich hry, nebo svůj volný čas tráví s mobilem v ruce. Málo se věnují sportu, z čehož vyplývá fakt, že dnešní děti trápí ve větší míře bolesti zad, mají problémy s držení těla, zrakem a sluchem, než generace minulá. Daleko méně se věnují četbě, což způsobuje špatný rozvoj vyjadřovacích schopností. Tím, že se jim ve volném čase nikdo nevěnuje, získávají špatné stravovací návyky, což je hlavní příčinou nárůstu dětské obezi-

²² HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. Praha: 2004, Portál, s. 98.

²³ HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. Praha: 2004, Portál, s. 105.

ty. Malé procento dětí navštěvuje zájmové kroužky, což se negativně projevuje v upevňování a prohlubování zkušeností a dovedností.²⁴

V souvislosti s tématem bych se ráda zmínila o nově vznikajícím projektu zvaném Sebe Revolta, aneb řekni NE. Projekt založila skupina kolem rapera, který si říká Revolta a vznikl v Ostravě. Jeho cílem je motivovat mladé lidi k tomu, aby začali něco dělat se svým životem, a ne jen vysedávat u různých médií, nic nedělat, kouřit, pít alkohol a užívat omamné látky. Ukazuje cílové skupině, jak trávit volný čas a pěstovat zdravé tělo a mysl. Jde o pravidelné setkávání za účelem cvičení na jakýchkoli místech a městských prostranstvích. Nechybí zde návod, jak se neustále motivovat a navzájem se povzbuzovat. Projekt je zajímavý tím, že vznikl prostřednictvím sociálních sítí, hlavně díky Facebooku, kde se mladí lidé mohou domlouvat na místech a termínech společného cvičení. Skupiny takto orientovaných lidí postupně vznikají v každém městě, takže není problém takovou skupinu na sociální síti vyhledat, nebo ji ve svém městě založit.²⁵ Spousta videí o tomto projektu je k nalezení například na stránkách Youtube.com

²⁴ <http://www.eldorado.unas.cz/Volnycasdeti.htm>

²⁵ <http://www.manet.cz/blog/projekt-sebrevolta-workout>

2.2 Pozitivní vliv působení televize a internetu

Jak již bylo zmíněno, televize a internet jsou v současnosti nejpoužívanější média v českých i zahraničních domácnostech. Děti jsou v kontaktu s těmito prostředky prakticky od narození. Čím jsou děti starší, tím hlubší je vztah mezi nimi a médii. Televize a internet jsou naprosto běžnou součástí výchovy a čas, který před televizními a počítačovými obrázkami mládež tráví je více či méně ovlivňuje. Vezmeme-li v úvahu skutečnost, že české dítě s těmito médii tráví až 25 hodin týdně, je celkem logické, že na utváření jeho osobnosti mají nemalý vliv. Tato média mají také vliv na formování osobnosti a utváření hodnotové orientace, zvláště pak u dětí. Z velké části děti vychovávají a pokud jsou používána správným způsobem, lze o nich říci, že jedincům pomáhají třeba s navazováním nových kontaktů a v procesu začlenění se do společnosti. Každý mediální kontakt zůstává dítěti i dospělému uložen ve vědomí a plní důležitou funkci v osobnostním rozvoji. Správným používáním se mládeži dostává množství důležitých informací, rad a znalostí. Mohou dítěti názorně za použití příkladů ukazovat situace v jiných rodinách, problémy vrstevníků nebo názory, postoje, emoce a jiné poznatky, se kterými by se v běžném nemuselo setkat. V procesu vzdělávání hrají také důležitou úlohu pohádky, které významně působí při utváření osobnosti. Dále pak na děti pozitivně působí pořady, které obsahují funkci zábavní, informační a vzdělávací. Jsou to zejména soutěžní a dokumentární pořady, programy se zaměřením na výuku jazyků, nebo různých jiných dovedností a vědomostí. Dítě si tak za přítomnosti zábavy rozšiřuje a osvětluje své znalosti.²⁶

Média mohou v pozitivním smyslu rozvoj dítěte ovlivnit tím, že nabízí nepřehledné množství informací, které jsou neustále doplňovány a aktualizovány. Tímto způsobem si dítě může rozšiřovat svůj všeobecný přehled. Na internetových stránkách je možno najít velké množství interaktivních výukových odkazů, u kterých se dítě samo musí zapojit. Prostřednictvím sociálních sítí, může docházet k rozvoji komunikace a udržování kontaktů s vrstevníky. Tato aktivita bude mít významnou úlohu v rozvoji jeho osobního a profesního růstu v budoucnu. Musíme však mít na paměti, že používání sociálních sítí dětmi, představuje i zvýšené riziko kontaktu s cizími lidmi, kteří nemusí mít zcela čisté úmysly. Důležitou roli mají i hry, které internet nabízí. Je dokázáno, že vhodně zvolená hra dítěti rozvíjí

²⁶ KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. a kolektiv, *Člověk- prostředí- výchova*, Brno: 2001, Paido, s. 152.

sociální dovednosti, stejně jako kritické a strategické myšlení. Tyto hry musí samozřejmě být vymezeny určitými pravidly. Při vhodně nastavené internetové hře dítě zažívá pocity úspěchu ze zvládnutí úkolů, které jsou pro rozvoj osobnosti také důležité. Stejně tak správně rozvíjí senzomotorické schopnosti, logické myšlení a smysl pro estetiku. Televize a internet mohou dítěti zprostředkovat mnoho užitečných situací, o které by bylo v běžném životě ochuzeno. Při používání těchto médií sehrávají rodiče důležitou roli. Měli by rozhodovat o tom, kolik času bude dítě danému médiu věnovat a kterých funkcí bude využívat. Za předpokladu naplnění alespoň těchto dvou skutečností, můžeme hovořit o bezpečném používání médií a pozitivním vlivu na děti.²⁷

2.3 Negativní vliv působení televize a internetu

Zatímco k pozitivním vlivům televize a internetu na děti je literatura velmi strohá, naopak k vlivům negativním je velice štedrá. Proto bych se v této kapitole ráda na prvním místě negativním vlivům televize a dále negativním vlivům internetu.

Televize je dnes v každé domácnosti nejvíce využívaným médiem. Rodiče raději vidí své děti před televizní obrazovkou a považují to za menší zlo, než aby byly venku s ostatními dětmi bez kontroly. Paradoxem je skutečnost, že čím více příležitostí ke společenskému životu dítě má, tím menší je u něj pravděpodobnost, že se stane závislým konzumentem televizní obrazovky. Vzhledem k době, jakou dnešní děti před obrazovkou tráví, se televize stává významným činitelem při výchově a často zastává funkci rodičů. Jedním z důvodů, proč dítě čím dál častěji vyhledává televizní obrazovku je fakt, že informace, které získává, jsou promítány ve stále se zkvalitňujícím obraze a zvuku. Při sledování různých pořadů může dítě vnímat daleko více podnětů, které na jeho vnímání a prožívání působí. Sledování pro něj není tak namáhavé jako četba nebo poslech, které vyžadují jeho plné soustředění.

²⁷ MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. Psychologie pro učitelky mateřské školy, Praha: 2010, Portál, s. 214.

Obliba televize vzrůstá se stále rostoucím množstvím pořadů a kanálů, na kterých divák může v reálném čase sledovat různé události, které se mohou odehrávat třeba až na druhém konci planety. Byla tak odstraněna časoprostorová mezera.²⁸ Dítě patří do věkové skupiny, která je nejsnáze ovlivnitelná. Postrádá vlastní zkušenost s právě vysílaným pořadem a není schopno porovnat a utřídit jednotlivé informace a nedokáže si je správně srovnat do kontextu. Stává se pak snadným terčem třeba pro televizní reklamy. Zde hraje velkou roli čas, po který dítě televizi sleduje a ten se pak odráží v míře jeho ovlivnitelnosti. Jedním z hlavních negativních vlivů, které televize na dítě má, je přílišné násilí a s tím spojená zvýšená agresivita dětí. Zejména chlapci, bez kontroly rodičů, rádi sledují filmy akční a ostatní, ve kterých se ukazuje ve větší míře násilí. Pro dítě je přirozené, že se s televizní postavou ztotožňuje a pokud se tato postava chová násilně až brutálně, získává dítě pocit, že takové chování je normální. Stoupá tím u něj potřeba takové chování vyzkoušet v reálném prostředí. S tímto čím dál častějším jevem je spojena skutečnost, že za poslední roky vzrostla mezi dětmi šikana, vandalismus, krádeže a rvačky. To všechno především na základních školách. Vytrácí se schopnost empatie, soucitu a ve značné míře převládá krutost a agresivita vůči okolí. Opačným pohledem může být zejména u dívek sledování telenovel, kde nikdo neřeže hlavy svým protivníkům, ale je zde prezentován zkreslený pohled na život. Při dlouhodobém sledování těchto pořadů se dívky sžívají s hlavní postavou, která je krásná, prožívá nádherné a romantické vztahy, založené na čisté lásce a důvěře a žije tak ideální život. Dívky získávají nereálný pohled na muže, vztahy a život obecně. V dospělosti nejsou schopny navázat dlouhodobý vztah s opačným pohlavím, jsou plny nereálného očekávání a mají na partnera neuvěřitelné požadavky. Z těchto důvodů mohou celý život prožít čekáním na ideálního partnera, který v reálném životě nikdy nepřijde.

O televizi můžeme říci, že každý den usiluje o naši pozornost a vysílá poutavé pořady, které nemůžeme zmeškat. Díky této vlastnosti, kterou televize bezesporu má, se snižuje naše komunikace s ostatními členy rodiny a přestáváme si uvědomovat osoby kolem nás i sami sebe. Každou volnou chvíli věnujeme tomuto médiu, usedáme před jeho obrazovky a chceme dosáhnout svého maximálního pohodlí. Díky tomu se zpomalují funkce našich orgánů, jsou příliš namáhány oči, slyšíme pouze úzký zvukový rozsah a to všechno má na

²⁸ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D., Krotíme obrazovku - jak vést děti k rozumnému užívání médií, Praha: 1995, Portál, s. 11, 12.

naše těla negativní vliv. Chybí nám pohyb a nemůžeme spalovat nahromaděnou energii. Z našich dětí roste generace tloušťků trpících dětskou obezitou, vadami řeči, sluchu a mají zrakové a pohybové potíže. Televize dobře vyplňuje časové mezery a máme ji zapnutou prakticky neustále. Cíleně nám poskytuje neucelené informace o různých událostech a stává se médiem, které ovlivňuje obzvlášť naše nejmenší. Dokáže také velmi dobře utěšit nemocné, staré a osamělé lidi, kteří jsou televizí také ovlivňováni, aniž by si to sami uvědomovali.²⁹

Rizikovým faktorem není jen televizní, ale i počítačová obrazovka a samozřejmě i internet. Zde se mohou děti vzdělávat a získávat informace z různých oblastí. Výzkumy ukazují, že stejně jako u televize, tak i internet je dětmi využíván spíše jako zdroj zábavy. Alarmující je skutečnost, že surfování dětem zabírá polovinu jejich volného času. Vzhledem k tomu, že u internetu sedí dlouhé hodiny, dochází tím u nich ke zhoršování zdravotního stavu jak po stránce fyzické, tak psychické. Bylo zjištěno, že dítě, které příliš dlouho sedí v poloze „učícího se“ člověka, má problémy s páteří a držením těla. Dochází k namáhání krčních a zádových svalů, nadměrnému zatěžování svalů předloktí a zápěstí. Při soustavném pozorování monitoru dochází také k přetěžování zraku.

Jako další negativum internetu je často zmiňovaný takzvaný „Internetový paradox“. Ten spočívá v tom, že byl internet vytvořen za účelem umožnění stálého spojení mezi lidmi a k obohacení jejich životů. Místo toho ale nadměrné využívání internetu lidi od ostatních izoluje, vzdalují se své rodině a přátelům. Z jejich životů se vytrácí přímý mezilidský styk a vzniká velké riziko, že tato síť nahradí rodiče, sourozence a kamarády. Uživatel po delší době začne prožívat deprese a začne ztrácet orientaci v běžném životě. Tyto stavy mohou být nebezpečné pro zdravý duševní vývoj, zejména u dětí.³⁰

Ve spojitosti s chatováním byl v roce 2009 zveřejněn průzkum, který přinesl zajímavé výsledky a poukazoval na nebezpečí v používání sociálních sítí dětmi bez dozoru rodičů. Více než 18% dotázaných dětí uvedlo zkušenost s dospělým, který se vydával za dítě. Dalších 40% dětí přiznalo, že navštěvují stránky, které jim rodiče zakazují. Z celkového počtu respondentů 26% odpovědělo, že bylo sociální sítí dotazováno na sexualitu a sexuál-

²⁹ KUNCZIK, M., *Základy masové komunikace*, Praha: 1995, Karolinum, s. 253.

³⁰ SAK, P., *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, Praha: 2007, Portál, s. 179.

ní zkušenosti a 4% dětí byly prostřednictvím těchto sítí požádány o intimní fotografie. Za zmínku stojí, že 1,5% z těchto dětí bylo ochotno a fotografii zaslalo.

Dalším negativním vlivem v této oblasti je to, že pokud dítě bez dozoru brouzdá po internetu, zvyšuje se riziko návštěvy stránek s erotickou a pornografickou tematikou. Prohlížení takových stránek v dítěti evokuje sexuální citění a prožitek, následkem čehož může být zkráceno tak krásné období lidského života, jakým dětství bezesporu je. Dítěti je zde nevhodným způsobem prezentován sex bez jakýchkoli citů a lásky, velmi často také ponižující role žen. Tato tematika je samozřejmě lákavá, ale děti si ji neumějí rozumně vysvětlit.

Je důležité, aby rodiče zamezili dítěti v přístupu k těmto stránkám a pořadům. U dítěte se může v důsledku těchto zkušeností v pozdějším věku změnit nebo upravit pohled na sexualitu jak k sobě, tak k okolí. Zbytečně mohou být ochuzeny o nevinnost, tajemství a objevování sexuality a sexuálního chování. Mohou se projevit různé sexuální deviace, například časté střídání partnerů. Je nutné dítěti poskytnout určité základní povědomí o sexu, musí být ale přiměřené jeho věku.

Dalším negativním, literaturou popisovaným vlivem, je výměna reálných životních zážitků za virtuální. Příkladem může být hraní online her, kde dítě prožívá zcela nereálné situace plné násilí a brutality. Je zde naprosto běžné ničení předmětů a budov, stejně jako střílení do lidí a zvířat. Dítě si na tyto scény rychle zvyká a začíná je považovat za normální. Násilné chování se u něj začíná promítat do reality.

Studie dětských psychiatrů, kteří se zabývali vlivy promítaného násilí na děti a mládež, dospěli k závěru, že mládež, která často sleduje pořady a hraje hry s násilnou tematikou, velice rychle přijímá násilí, jako způsob řešení problému. Stává se více odolnou proti hrůzám, které se dějí v reálném životě a velmi často napodobuje násilí, které vidí v televizi, na internetu nebo v počítačových hrách a snadno se dokáže ztotožnit s rolí oběti i násilníka.³¹

V České republice je legislativou ošetřena ochrana před negativními vlivy médií a to za pomoci zákonů o rozhlasovém a televizním vysílání a regulaci reklamy. Cílem této legislativy je nastavení a uplatňování pravidel k ochraně mladistvých v televizním vysílání a reklamách. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání má za úkol dohlížet na řádné dodržování

³¹ McQUAIL, D. Úvod do teorie masové komunikace 2. vydání. Praha: 2002, Portál, , s. 213.

povinností, které z výše uvedených zákonů vyplývají. Při jejich nedodržení má tato rada oprávnění ukládat finanční sankce. Za rizikové oblasti je v těchto případech považováno takové vysílání, kde se v přílišném množství objevuje násilí, sex a krutost. Dále zákon stanovuje zákaz vysílání pořadů, které by mohly ohrožovat psychický, fyzický a mravní vývoj dětí a mladistvých, v době od šesté hodiny ranní do dvaadvacáté hodiny večerní. Je zde nařízeno, že televize musí před vysíláním takových pořadů diváky slovně i obrazovým symbolem upozornit. Přes veškeré tyto regulace a nařízení stále platí, že rozhodující slovo při volbě programů mají rodiče.³²

Na závěr této kapitoly můžeme říci, že děti, které věnují příliš času sledování televizních a počítačových obrazovek, samy sebe ochuzují o mnoho cenných zkušeností a zážitků z reálného života. Dochází k úbytku aktivního odpočinku, sportovních a pohybových aktivit i dětských her.³³

³² <http://www.blisty.cz/15104.html>

³³ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D., Krotíme obrazovku - jak vést děti k rozumnému užívání médií, Praha: 1995, Portál, s. 30.

3 MOŽNOSTI RODINY A ŠKOLY V MEDIÁLNÍ VÝCHOVĚ

3.1 Možnosti rodiny v mediální výchově

Na úvod této kapitoly bych chtěla specifikovat termín mediální výchova. Děti se rodí do mediálního prostředí a s médii se seznamují už v nejužším věku. Pro dítě je velice důležité, aby se už jako malé začalo učit používat média vhodným způsobem. Proto by mediální výchova měla začít již v rodině. Mediální výchovu v rodině můžeme definovat jako proces, který směřuje k tomu, aby se dítě naučilo přirozené selekci a aby z něj byl vychován poučený, kritický mediální konzument. Tento proces zahrnuje cílené a uvědomělé působení rodičů na dítě, který je veden určitým pedagogickým způsobem. S mediální výchovou je úzce spojen výraz mediální gramotnost. Pokud dítě a rodiče především pochopí principy mediální komunikace, lze to považovat za jistý stupeň mediální gramotnosti. Ta slouží jedinci k vhodnému výběru dat a obsahů, zároveň ho učí odolnosti a uvědomění si médií. A také, že způsob, jakým média využívá, o něm mnohé vypovídá.

Rodiče mají v mediální výchově dítěte zásadní úlohu. Dítě přejímá od svých rodičů určité vzorce chování a snaží se je napodobovat. Učí se, jakým způsobem jsou média v rodině používána, kolik času u nich rodiče tráví a které pořady si vybírají. Rodiče jsou těmi, kteří rozhodují, jaké programy a jak dlouho je mohou děti sledovat. Přebírají tak na sebe nelehkou úlohu, měli by dítěti umět vysvětlit základní informace týkající se médií, umístěných v jejich domácnosti. Cílem této výchovy by neměly být zákazy a tresty, ale rozumná vysvětlení obsahů. Měla by vést k pozitivním mediálním návykům.³⁴

Pro srovnání bych zde chtěla uvést vývojové etapy dítěte a to, jak v určitém věku média vnímají. Do třech let věku dítěte je televizní obrazovka vnímána jako pohyb barev, tvarů a zvuků. Později je dítě schopno rozpoznat lidské postavy a začíná s nimi komunikovat. Krůček po krůčku se učí chápat, co se v televizi odehrává. V období třetího až šestého roku dítě začíná pozorovat postavy na obrazovce a je schopno vnímat části děje, které se ho osobně dotýkají. Kolem pátého roku si dítě dokáže uvědomit, že postavičky v animovaných pořadech v reálném světě neexistují. V tomto vývojovém stádiu dokáže rozpoznat

³⁴ ŠEĎOVÁ, K., Děti a rodiče před televizí, rodinná socializace dětského televizního diváctví. Brno: 2007, Paido, s. 25- 30.

jednání postav, ale ne jeho motivy. Dítě tyto postavy vnímá jako hodné, nebo zlé. Mezi šestým a desátým rokem už dítě vnímá postavy i obsah v širších souvislostech. Začíná rozpoznávat, zda jsou vysílané pořady skutečné, nebo se jedná o vymyšlené příběhy. Kolem desátého roku je zájem o televizi, vlastní volba pořadů a jejich obsah řízen zájmem poznávat svět. Začíná rozumět jak obsahové, tak formální stránce pořadu. Vnímá estetický dojem, napodobuje hudbu, kterou slyší a dokáže pochopit humor. Dítě se zajímá o postavy, které jsou jeho vzorem a od těchto postav se snaží přejímat vzorce chování, které mu pomáhají s vlastním životem a s okolím. Od jedenáctého roku můžeme říci, že se způsob chápání televize přibližuje způsobu, jakým chápou televizi dospělí. V televizních pořadech začíná vyhledávat informace o světě a začíná se v nich orientovat. V dětství se přístup ke sledování televize mění s přibývajícím věkem a s různými dispozicemi, které se u dítěte projevují. Dále má na tento přístup vliv vnímavost dítěte a rodinné zázemí, ve kterém se dítě nachází.³⁵

Rodiče by měli stanovit dětem jasná pravidla používání médií, vybírat takové programy, které vedou k vědomé selekci v mediální konzumaci. Měli by jít svým dětem sami příkladem, s rozvahou volit témata i čas strávený před obrazovkami. Dalším důležitým bodem je vytvoření vhodného mediálního prostředí a vhodné umístění televizoru a počítače. Společná mediální konzumace by měla zahrnovat i vhodnou vzájemnou komunikaci, ve které se dítěti dostane uceleného pohledu ve formě komentářů rodičů. Je vhodnější používat DVD a video přehrávače, jde tak snáze ovlivnit výběr pořadů. Rodiče by měli umět dítěti nabídnout i jiné varianty trávení volného času v podobě sportovních aktivit, výletů a společenských her. Posilovat sebedůvěru dítěte a tím i jeho schopnost říci ne. Neodkládat dítě před televizní obrazovku ve prospěch vlastního odpočinku. Naučit se dětem pořady v rozumné míře dávkovat. Tímto způsobem lze snížit negativní vliv na dítě.³⁶

³⁵ ŠEĎOVÁ, K., Děti a rodiče před televizí, rodinná socializace dětského televizního diváctví. Brno: 2007, Paido, s. 83- 85.

³⁶ ŠEĎOVÁ, K., Děti a rodiče před televizí, rodinná socializace dětského televizního diváctví. Brno: 2007, Paido, s. 87.

3.2 Možnosti školy v mediální výchově

V minulých letech bylo reflektováno na snahy pedagogů zavést mediální výchovu do vzdělání. Pedagogové se obávali negativních dopadů na mládež. Mediální výchova mladé generace byla považována za tak významnou, že počátkem roku 2008, bylo uloženo za povinnost základním školám a víceletým gymnáziím zabezpečit mediální výchovu. Odborníky, kteří zodpovídají za tento obor, bylo definováno sedm tématických okruhů, které by se měly v rámci mediální výchovy na školách učit. Okruhy byly rozděleny na receptivní činnost a na dva, které se věnují produktivním aktivitám. V těchto okruzích je obsaženo kritické myšlení, vnímání mediálních sdělení, interpretace mediálních sdělení a reality. Cílem této výchovy ve školách je zvyšování mediální gramotnosti. Studenti získávají základní vědomosti o historii médií, jejich struktuře, i o tom, jak média ve společnosti fungují a o jejich společenské roli. Během výuky si mají osvojit návyky a dovednosti, které jim umožní správné zapojení do mediální komunikace. Je zde snaha o rozvoj schopnosti analyzovat různá sdělení, umění posoudit pravdivost a vyhodnotit záměr obsahu, který je posluchači sdělován. Dále se zde žáci učí orientaci ve sdělovaných obsazích a zvolení si nejvhodnějších médií k naplnění svých potřeb, jakými jsou získávání informací k rozšíření si vzdělání, ale i naplnění volného času.³⁷ Výše uvedená témata se mohou vyučovat jako součást jiných předmětů, nebo jako předmět samostatný. V praxi je mediální výchova jako samostatný předmět vyučována pouze na malém počtu škol.

Z výše uvedeného vyplývá, že mezi možnosti školy v mediální výchově patří snaha o úspěšné zapojení žáků do mediální komunikace a zdokonalit je ve využívání potenciálu médií jako zdrojů informací. Škola by měla pomáhat žákům při formování představy o roli médií v každodenním životě. Měla by přispět k rozvoji komunikačních dovedností dítěte a vnímání obsahové stránky, kterou sdělovací prostředky nabízí.

Myslím si, že pevný základ musí mít mediální výchova v rodině. Zavedení mediální výchovy jako samostatného předmětu do škol může být dalším správným krokem před negativním působením médií u dospívající generace.

³⁷ <http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv>

3.3 Mediální výchova a média jako informační zdroj

Mediální výchova patří k novým způsobům vzdělávání žáků. Je odlišná od klasických vyučovacích metod, protože nenuť studenty učit se látku nazpaměť, ale snaží se o rozvoj kritického myšlení. Pomáhá správným způsobem třídít a hodnotit informace, které z médií děti získávají. Informace poskytované médií jsou dětmi považovány za významnější, protože je mohou okamžitě použít. Proto je důležité, aby se škola dokázala přizpůsobit aktuálnímu prostředí, ve kterém média zastávají dominantní roli. Škola si musí uvědomit, že dítě, které do ní vstupuje, už má o světě mnoho informací. Měla by být institucí pomáhající dětem ucelit informace a celkový pohled na svět.

Mezi informační zdroje, které mohou děti využívat v době, kdy nesedí ve školních lavicích, stále ještě patří vědomosti a zkušenosti rodičů, tištěné zdroje v podobě novin a časopisů, encyklopedie, učební texty a naučné knihy. Žáci jsou zvyklí s těmito zdroji velmi dobře pracovat, protože část z nich je součástí jejich každodenní výuky. Podle průzkumů jsou však nejvíce využívanými informačními zdroji internet a televize. Toto je podle některých odborníků důvod, proč děti tato média upřednostňují před tradičními nebo tištěnými informačními zdroji. Každý den na internetu vyhledává informace převážná většina dětí školního věku. Učebnice, tištěná média a vědomosti rodičů se tak v žebříčku používání přesouvají na nižší příčku. Žáci, kteří využívají nejvíce internet, jsou schopni dohledávat různé detaily i v tištěných a jiných zdrojích. Internet používají podle průzkumů nejvíce děti, které jsou zvyklé s informacemi pracovat. Děti, které jej nepoužívají, jsou na tom se schopností vyhledávat mnohem hůře.³⁸

Není pochyb o tom, že internet skutečně představuje velký informační zdroj. Uživatel zde získává informace z různých oblastí, nachází definice a vysvětlení pojmů, nebo přehledně zpracované a aktualizované události, ke kterým má prakticky neomezený přístup. Internet tak nahradil složité a zdlouhavé vyhledávání v odborných knihách a encyklopediích. Se stále přibývajícím objemem informací na internetových stránkách se také snižuje jejich kvalita a pravdivost. V dnešní době se neustále prohlubuje potřeba informací, které pro nás mají nedocenitelný význam. Pro člověka hraje důležitou roli jednak jejich kvalita a také jaké závěry a rozhodnutí je schopen z nich vyvodit. Je podstatné, abychom se naučili vybí-

³⁸ <http://duha.mzk.cz/clanky/tradicni-moderni-zdroje-informaci-v-zivote-skolaka>

rat takové zdroje, které nám mohou zaručit jejich kvalitu a objektivitu. Hlavním problémem internetem poskytovaných informací spatřuji ve volné publikační činnosti uživatelů. Snižuje se tím jejich pravdivost a ověřitelnost, někdy mohou být z části, nebo zcela zkreslené. Tímto vzniká prostor pro různé konspirační teorie. Záleží tedy pouze na příjemci, jak si sám pro sebe získané informace vyhodnotí. To může způsobovat velký problém hlavně dětem a mládeži.

Základem úspěšného zvládnutí médií jako zdrojů informací je schopnost hledat a ověřovat dané informace. Zde můžeme uplatnit známé pravidlo o důvěřování a následném prověřování.³⁹

³⁹ <http://www.lupa.cz/clanky/internet-jako-zdroj-informaci-a-dezinformaci/>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

4.1 Příprava výzkumu

Cíl

Hlavním cílem je zjistit které programy děti sledují, jaké internetové stránky nejčastěji navštěvují, kolik času televizi a internetu denně věnují a jak tyto média ovlivňují jejich život, postoje ve společnosti a k sobě samým.

Hypotézy

1) Rodiče nemají dostatečnou kontrolu nad obsahem televizních pořadů a webových stránek, které jejich děti navštěvují

Tato hypotéza byla stanovena z důvodu hledání odpovědí na otázky: „ Jak často rodiče mluví se svými dětmi o pořadech, které sledují?“ Jak často rodiče hovoří o obsahu internetových stránek, které jejich děti navštěvují?“ Jak často s dětmi televizi a internet sledují?“

2) Většina žáků pátého ročníku využívá televizi a internet k zábavě

Prostřednictvím této hypotézy byly hledány odpovědi na otázky: „ jaké pořady děti v televizi ve svém volném čase nejčastěji sledují?“ Jaké internetové stránky nejčastěji navštěvují?“

3) Televize a internet má vliv na můj život a mezilidské vztahy

Důvodem stanovení, potvrzení nebo vyvrácení této hypotézy bude zjištění, zda internet a televize ovlivňují žáky pátých tříd pozitivním, nebo negativním způsobem a zda si dokáží život bez těchto médií svůj život představit.

Výzkumná metoda

Ve své bakalářské práci jsem použila metodu dotazníku. Tato metoda nevyžaduje dlouhou časovou přípravu, ani není nijak finančně náročné a k jejímu vyhodnocení není zapotřebí dlouhý časový úsek. Zodpovězené otázky mi pomohly k získání potřebných informací.

V dotazníku jsou respondentům předkládány otázky, které se týkají stanovení hypotéz, ale jsou zde i otázky, které slouží k ucelení požadovaných informací. Žáci se mohou zamyslet sami nad sebou a také nad tím, co o nich zodpovězené otázky vypovídají.

Na začátku je uvedena prosba o řádné a pravdivé vyplnění a stručné vysvětlení obsahu a jeho účelu. Je položen důraz na jeho anonymitu. Vyplnění dotazníku zabere respondentům přibližně 10- 15 minut. Skládá se z 25 otázek a je sestaven tak, aby žáky příliš nezatěžoval. Dotazník vyplnilo 25 žáků vyškovské základní školy ze dvou tříd. Negativa v podobě nepochopení otázek byla při vyplňování odstraněna tím, že jsem byla přítomna po celou dobu jeho vypracovávání. Mohla jsem tak studentům poskytnout doplňující informace, nezbytné pro správné zpracování.

Dotazník byl ručně zpracovaný žákům předložen v tištěné podobě.

H1 - Rodiče nemají dostatečnou kontrolu nad obsahem televizních pořadů a webových stránek, které jejich děti navštěvují (v rámci otázek č. 4,12, 13, 16, 17)

H2 - Většina žáků pátého ročníku využívá televizi a internet k zábavě (v rámci otázek č. 10, 11, 14, 15, 18, 19)

H3 - Televize a internet má vliv na můj život a mezilidské vztahy (v rámci otázek č. 20, 21, 22, 23,)

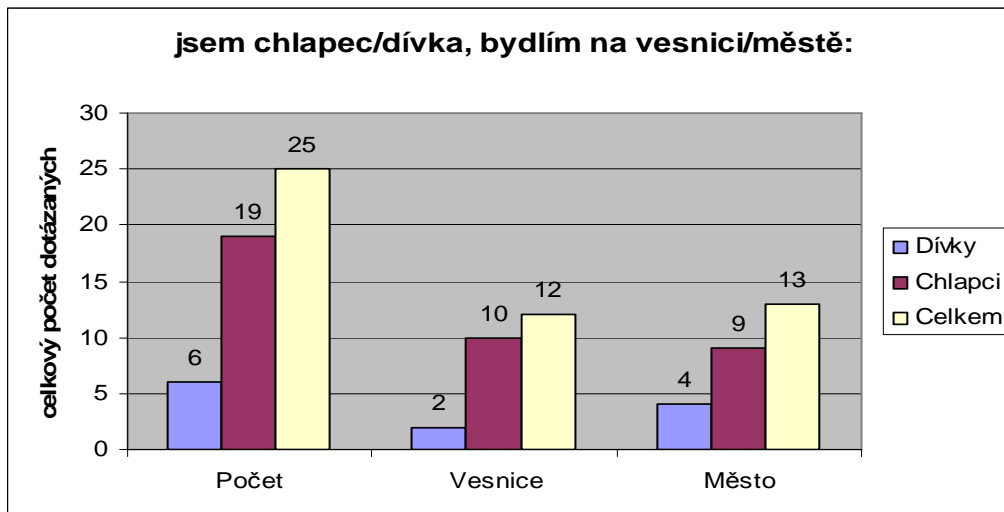
Vzorek pro výzkum

Výzkum byl proveden na ZŠ Víta Nejedlého ve městě Vyškov a zúčastněnými byli žáci dvou pátých tříd této školy. Dotazník vyplnilo 25 žáků, z celkového počtu dotazovaných bylo 6 dívek a 19 chlapců. Celkový počet nebyl úplný, protože 10 žáků bylo nemocných, nebo nebylo v době vyplňování mého dotazníku přítomno.

4.2 Dotazník

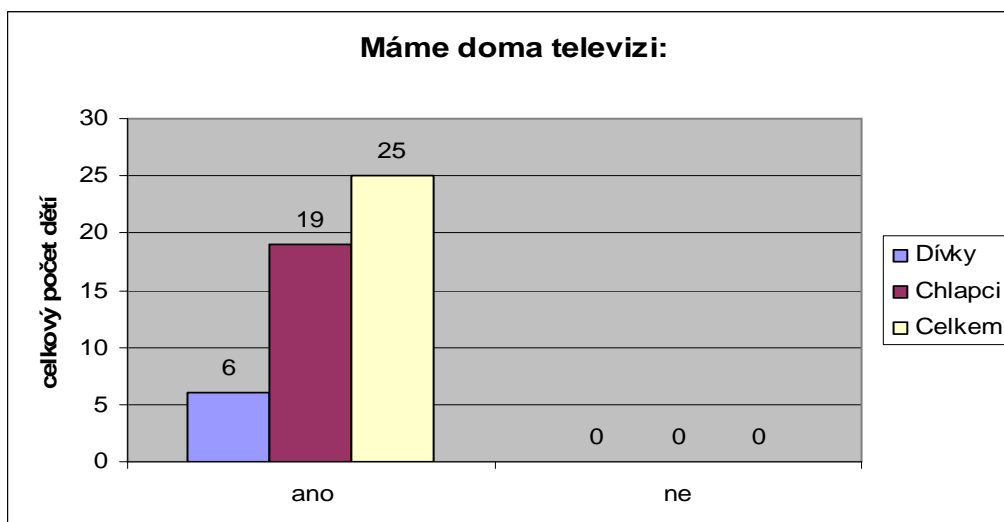
Jak jsem již výše uvedla, celkový počet respondentů byl 25. Vzhledem k mé přítomnosti při zjišťování výsledků byla návratnost dotazníků 100%.

Otázka č. 1,2

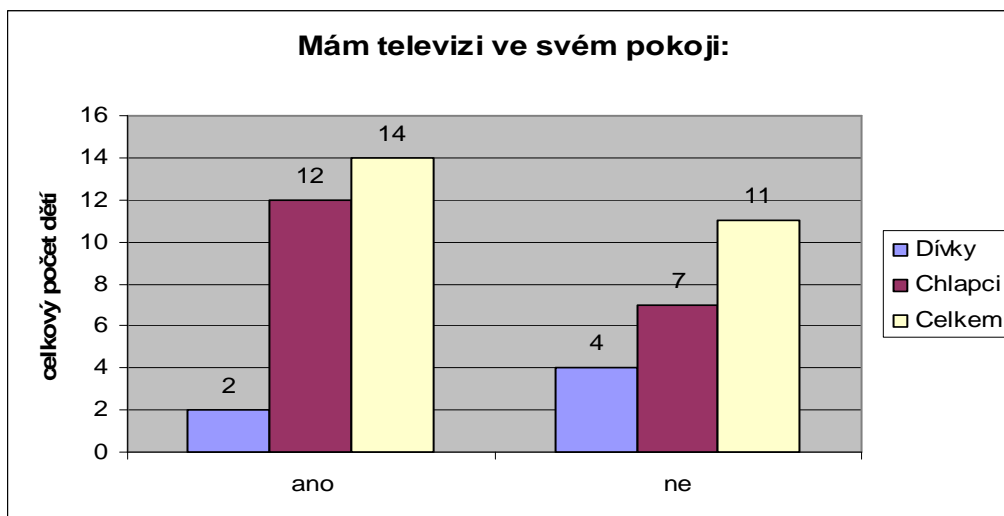
Vzhledem k formě dotazníku jsem považovala za přehlednější vyhodnotit otázku č. 1. a č. 2 do jednoho grafu. Z celkového počtu respondentů (25) pouze 6 dívek a 19 chlapců. Na vesnici žijí 2 dívky a 10 chlapců. Ve městě žijí 4 dívky a 9 chlapců.

Otázka č. 3

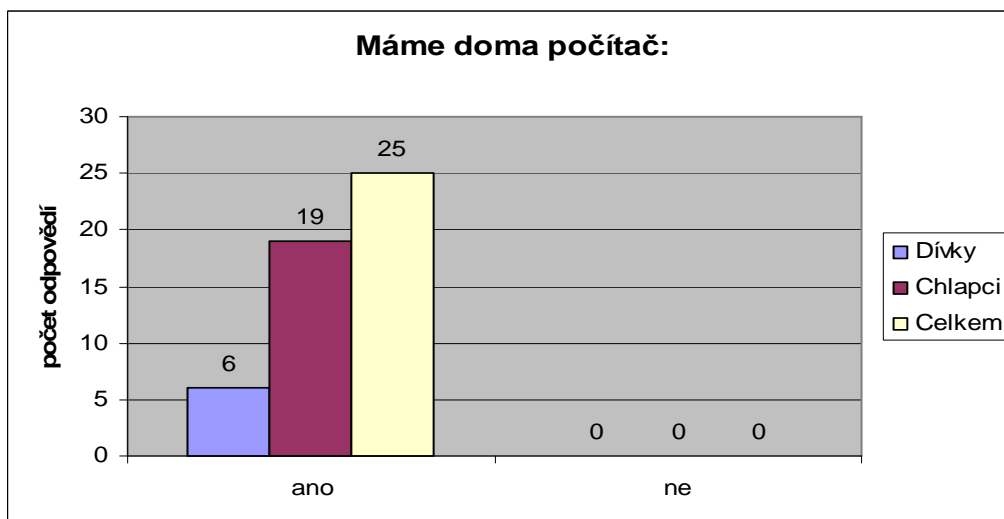
Jak jsem předpokládala u této otázky, televizor vlastní všechny rodiny dotazovaných žáků. Tento graf vypovídá o tom, že televize, jako médium je v domácnostech nejběžnějším médiem.

Otázka č. 4

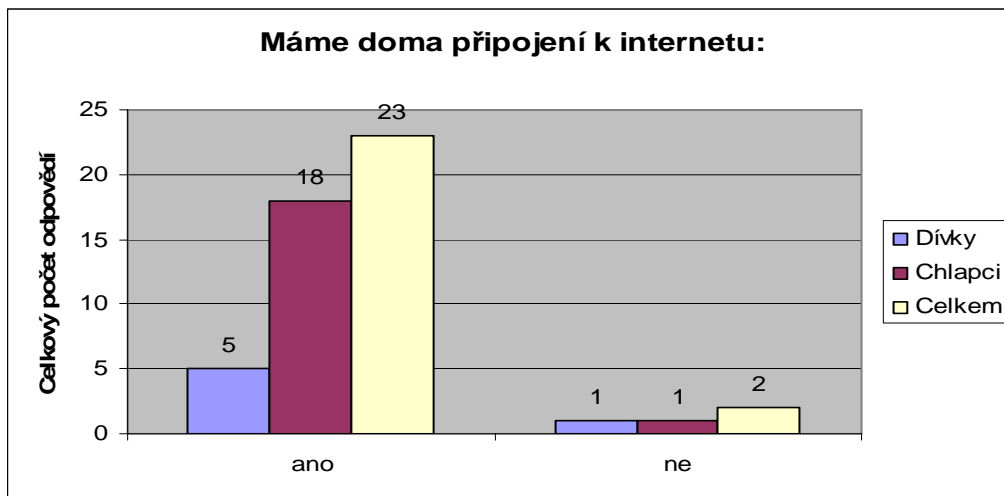
Čtvrtá otázka zjišťovala, kolik televizních přijímačů se nachází přímo v dětských pokojích. Z grafu je zřejmá skutečnost, že více jak polovina dotazovaných studentů má umístěný televizní přístroj ve svém pokoji. Je možné předpokládat, že 14 rodičů z celkového počtu dotázaných nemusí mít přehled o tom, jaké programy jejich děti sledují.

Otázka č. 5

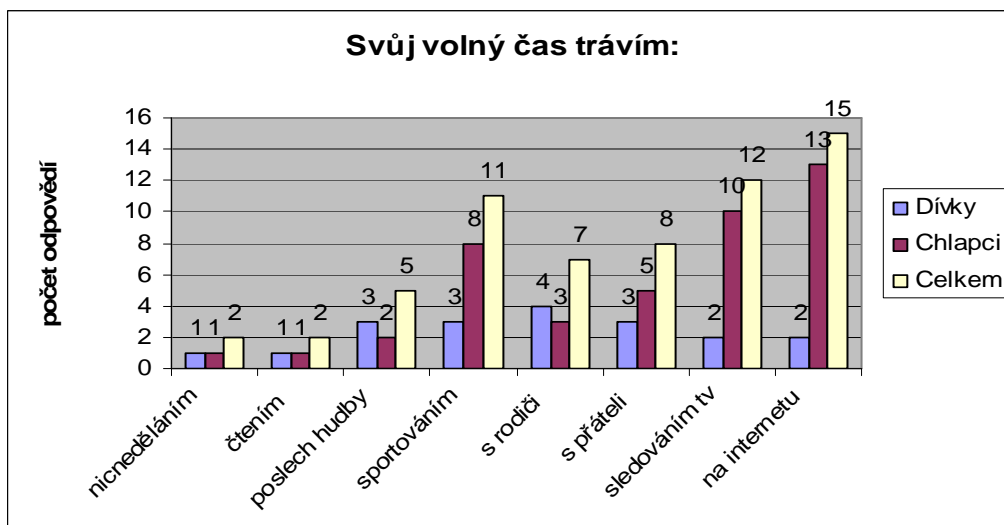
Tento graf ukazuje na přítomnost počítače v domácnostech studentů. Z celkového počtu dotázaných se zde nevyskytuje žádná rodina, ve které by se toto médium nenacházelo.

Otázka č. 6

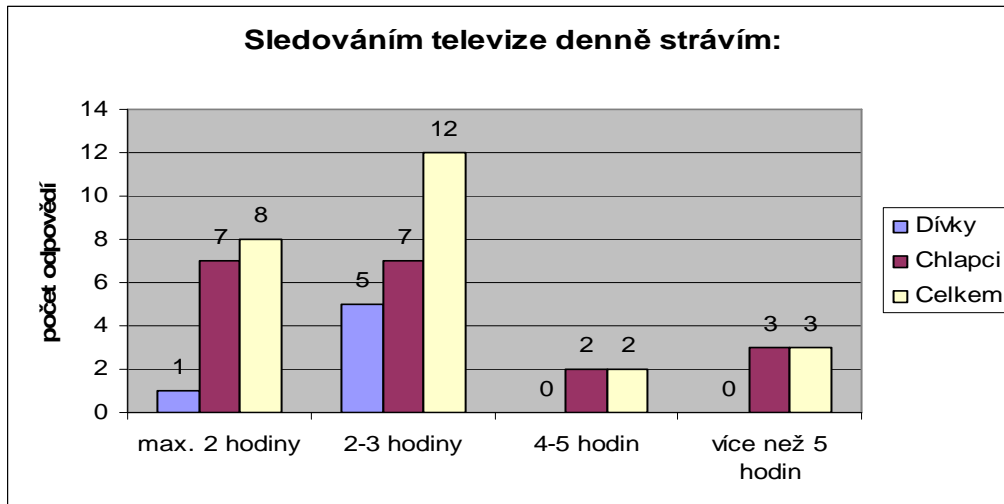
Z toho grafu je patrné většinové zastoupení internetu v domácnostech dotazovaných žáků. Pouze ve dvou domácnostech dotazovaných žáků se internetové připojení nenachází.

Otázka č. 7

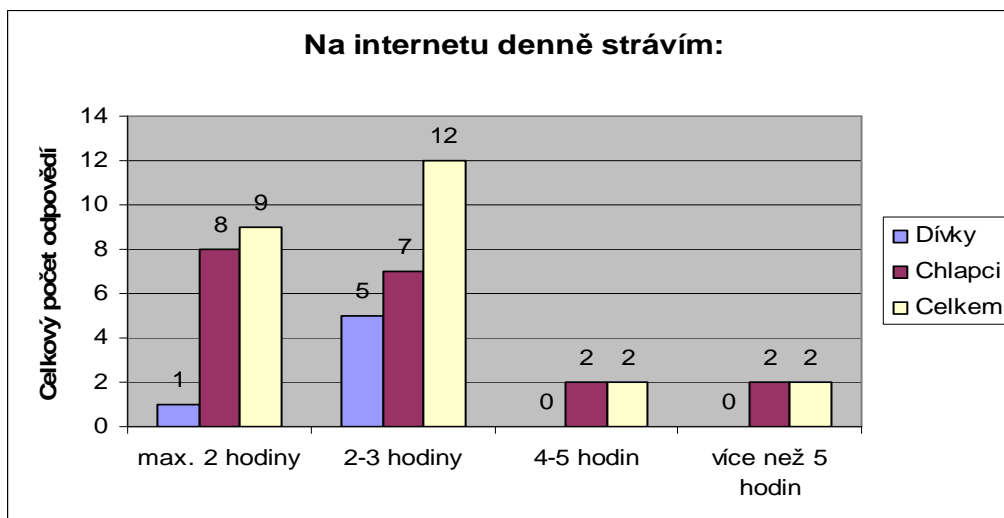
Graf č. 7 vypovídá o způsobu, jakým respondenti tráví svůj volný čas. Jak jsem předpokládala je zde patrné, že děti v největší míře využívají internet a televizi, dále často sportují. V menší míře tráví volný čas přáteli nebo s rodiči. V malé míře se věnují poslechu hudby a překvapivé pro mě je i zjištění, že žáci páté třídy ve svém volném čase tak málo čtou. Na druhou stranu hodnotím pozitivně, že pouze 1 dívka a 1 chlapec tráví volný čas nic neděláním.

Otázka č. 8

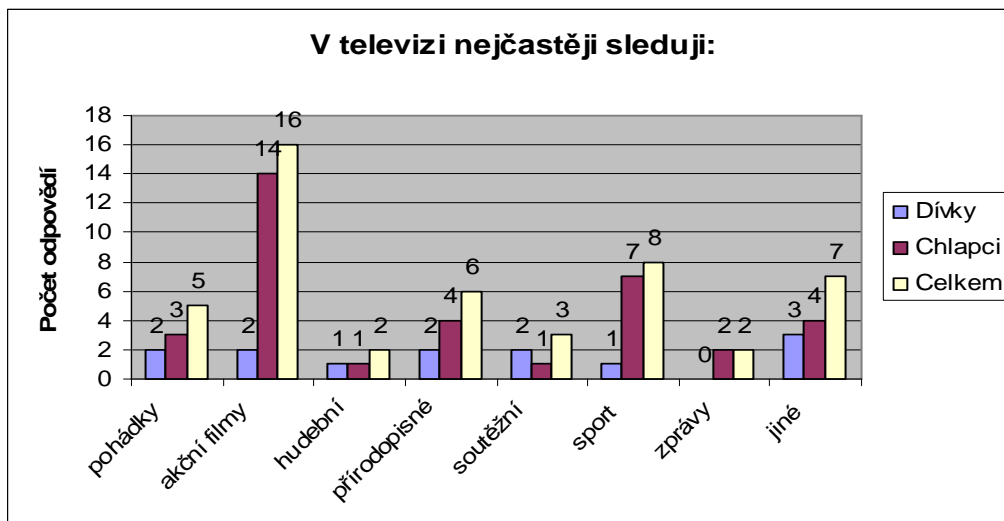
Tento graf ukazuje každodenní sledovanost televize žáky pátých tříd a můžeme říci, že jim zabírá přibližně polovinu volno časových aktivit.

Otázka č. 9

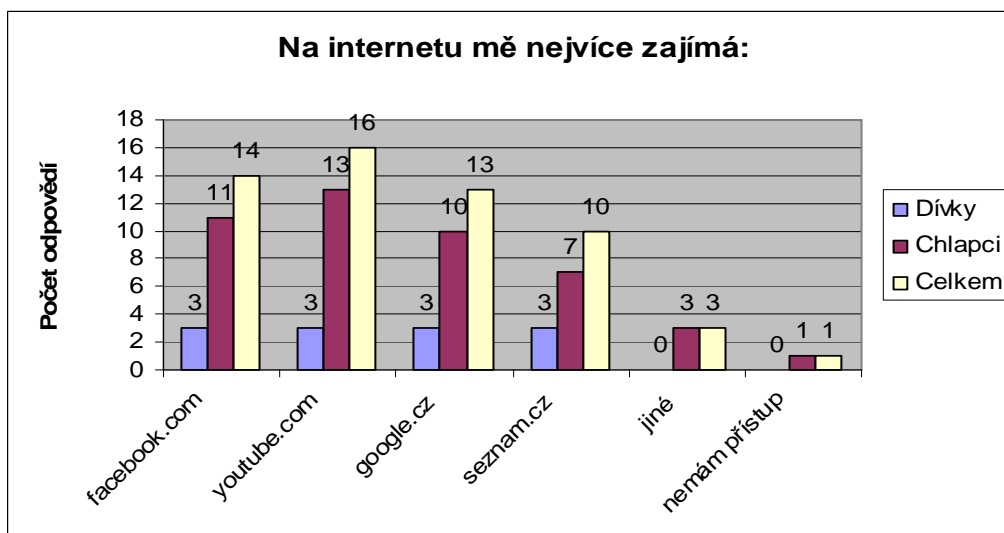
Zde je vyjádřen časový úsek, po který studenti denně používají internet. Toto zjištění je pro mě překvapivé, stejně jako u otázky č. 8. Vzhledem k tomu, že je stále školní rok a děti se také kromě jiných povinností musí věnovat přípravě na vyučování a mají i domácí úkoly.

Otázka č. 10

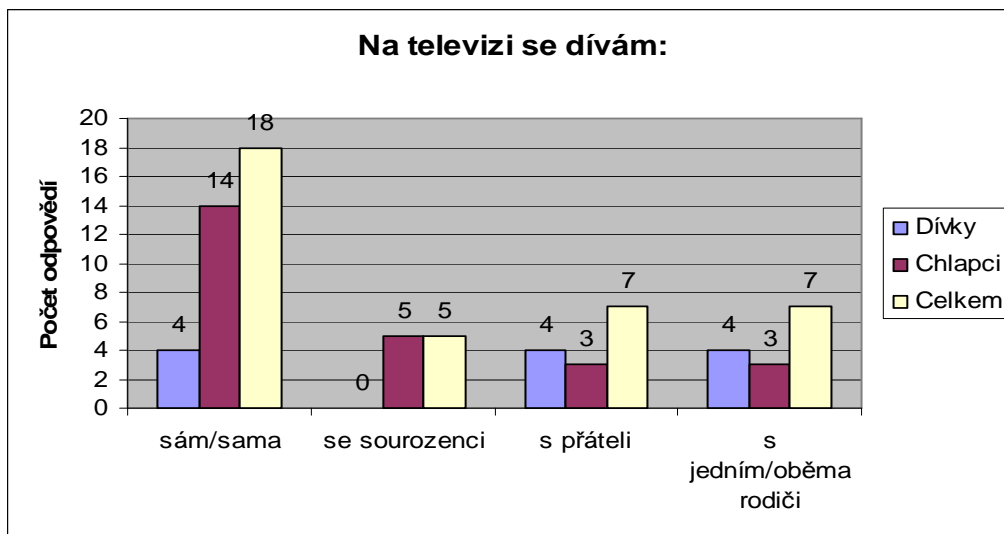
Na otázku jaké programy respondenti v televizi nejčastěji sledují, byly u dívek nejčastější odpovědi jiné, než uvedené programy. Jak jsem předpokládala, u chlapců byly v nejčastější odpovědi akční filmy. Překvapivé je pro mě zjištění, že tak nízký počet odpovědí je u pohádek, soutěžních a přírodopisných programů.

Otázka č. 11

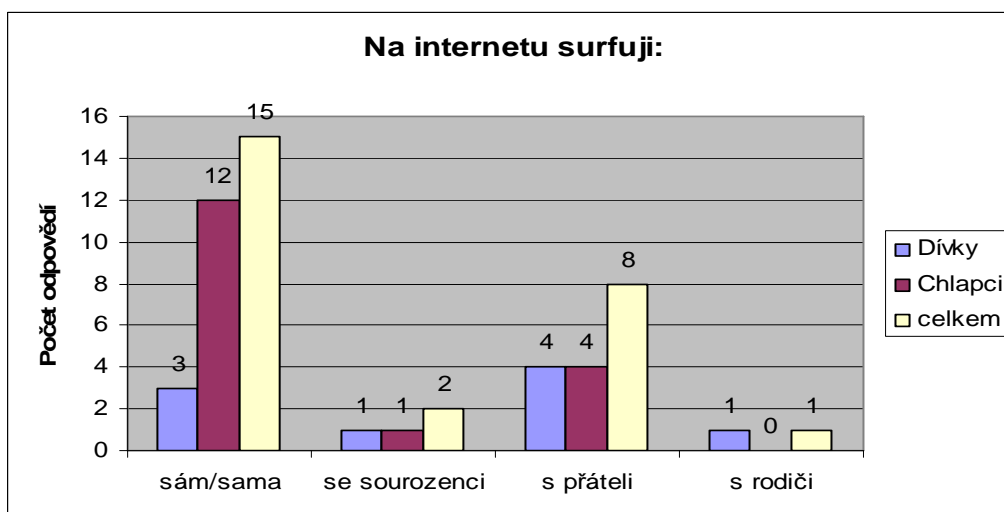
Otázka č. 11 měla za úkol zjistit, jaké stránky dotazovaní žáci nejvíce navštěvují. Nejvíce zastoupena je zde odpověď youtube.com, kde mohou studenti shlédnout různé videa a hudební klipy. Druhou nejčastější odpovědí byla stránka facebook.com., což je pro mě vzhled k věku respondentů také velkým překvapením. Dále je v odpovědích často zastoupena odpověď google.cz a seznam.cz, které složí jako internetové vyhledávače. Jiné webové stránky si prohlíží 3 dívky a 3 chlapci.

Otázka č. 12

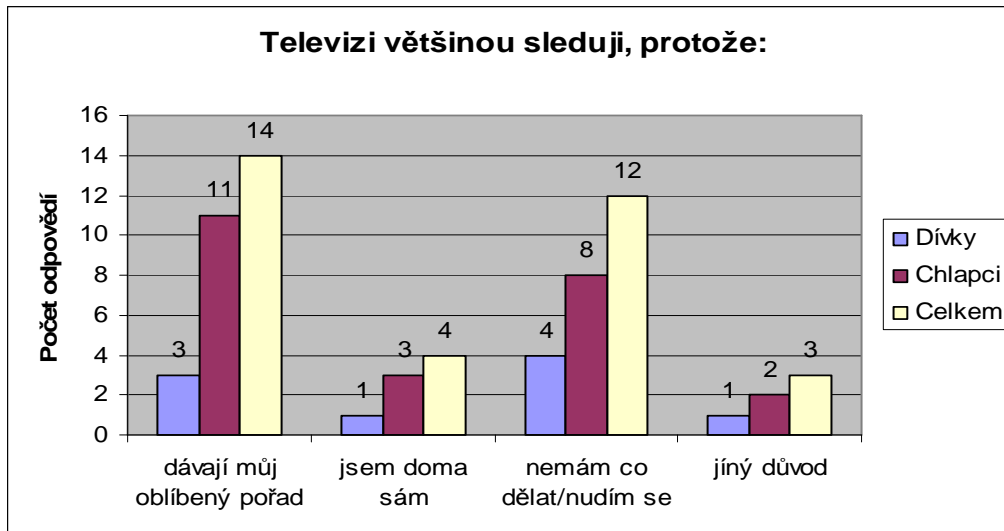
Z této otázky je patrné, že více jak polovina dotazovaných dětí sleduje televizní pořady sama a jen malý počet dětí sleduje pořady s jedním nebo oběma rodiči.

Otázka č. 13

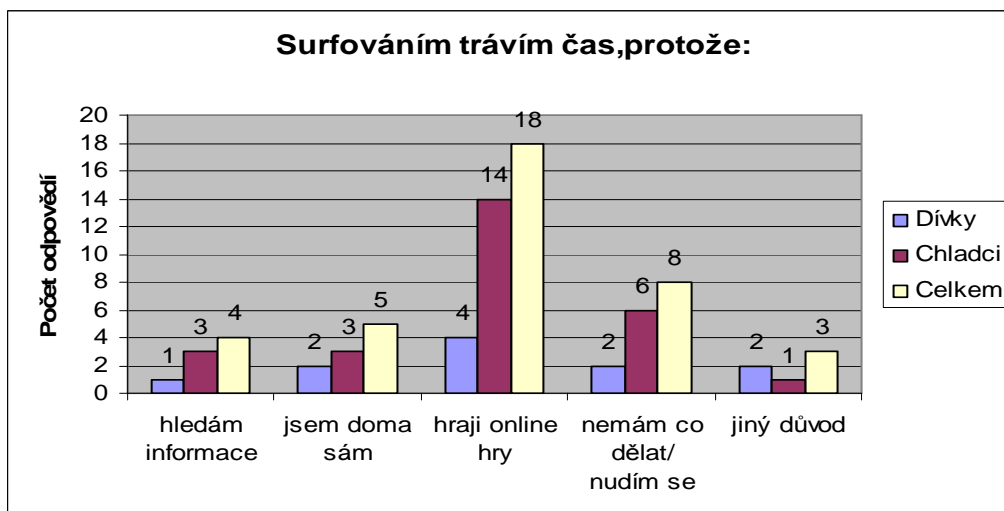
Tento graf znázorňuje odpověď na otázku, s kým děti na internetu surfují. Stejně tak jako u otázky č. 12 je zde nečastěji uvedena odpověď sám/sama. Tyto dvě otázky také potvrdily mnou stanovenou hypotézu č. 1.

Otázka č. 14

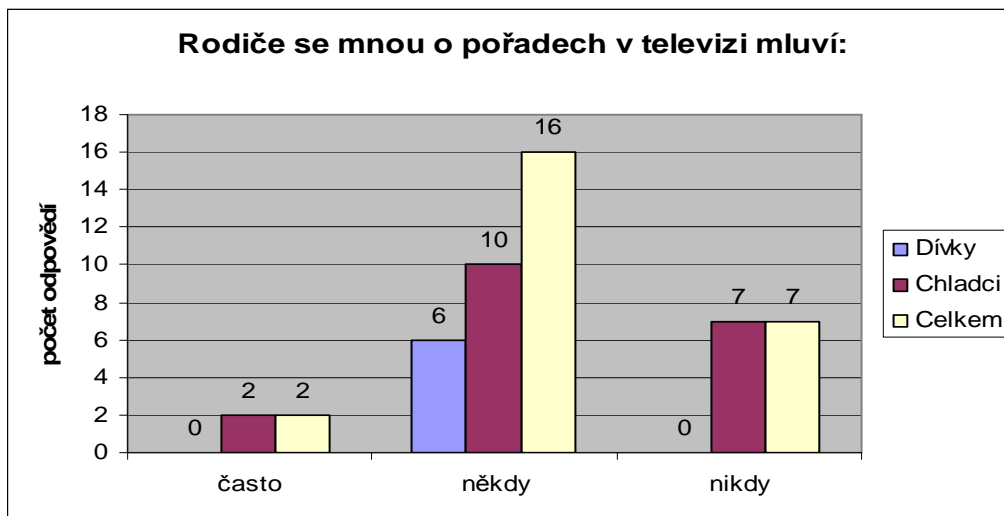
Touto otázkou jsem se snažila zjistit, z jakého důvodu žáci pátých tříd nejčastěji usedají před televizní obrazovky. Nejfrekventovanější odpovědí bylo vysílání oblíbeného pořadu, jako druhá v pořadí byla odpověď, že nemají co dělat a že se nudí.

Otázka č. 15

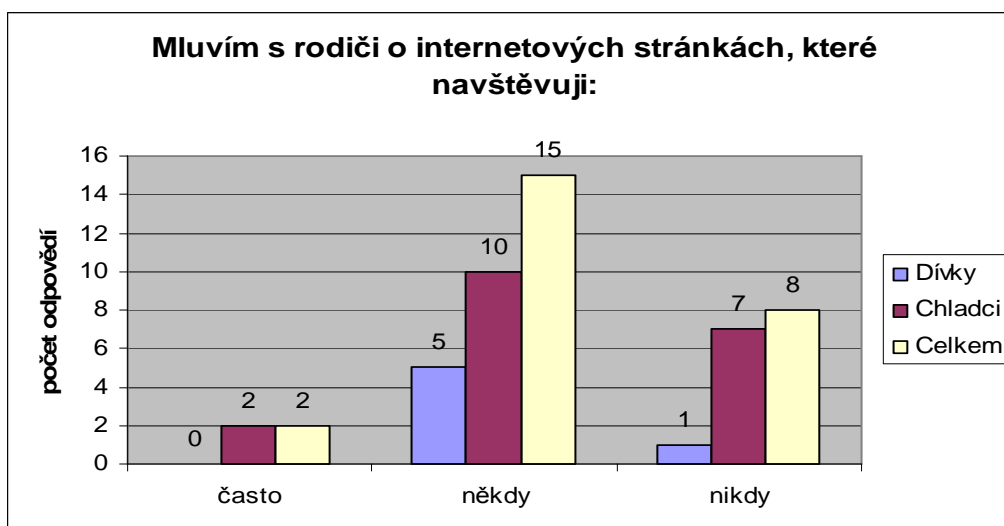
U této otázky mě zajímalo, proč respondenti tráví čas surfováním. Z výše uvedeného grafu je pro mě překvapivá četnost odpovědí hraní online her a to jak u dívek, tak u chlapců vzhledem k nízkému věku dotazovaných. Tato otázka, stejně jako, předešlá se stala součástí mé hypotézy č. 2.

Otázka č. 16

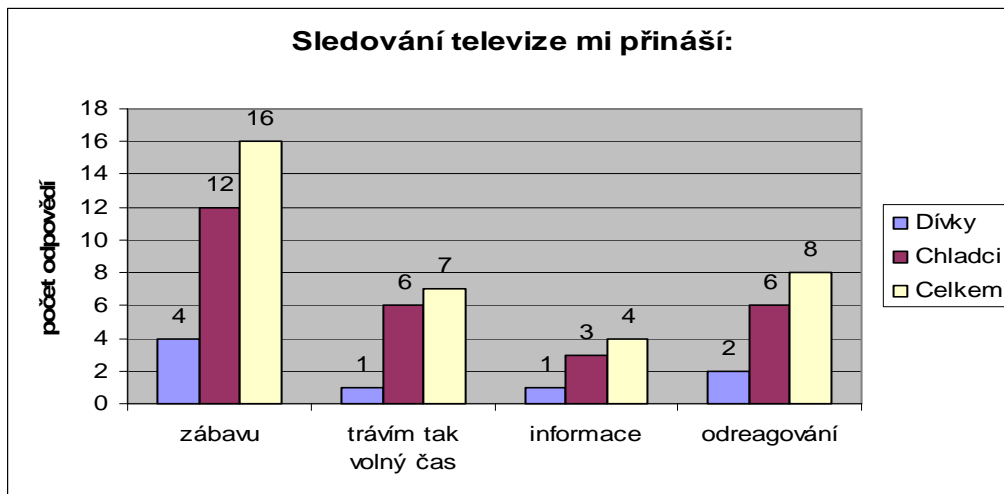
Cílem této otázky bylo zjistit, zda rodiče se svými dětmi o televizních pořadech mluví. Tuto komunikaci mezi dětmi a rodiči považují za velice důležitou. Pokud tato funkce není v rodině dostatečně zastoupena, mohou rodičům uniknout informace o vlastních dětech. Měli by dětem přiměřeným způsobem vysvětlit, který program je pro ně vhodný a který nikoliv. Nejčastěji je zde zastoupena odpověď někdy, kterou jsem také předpokládala.

Otázka č. 17

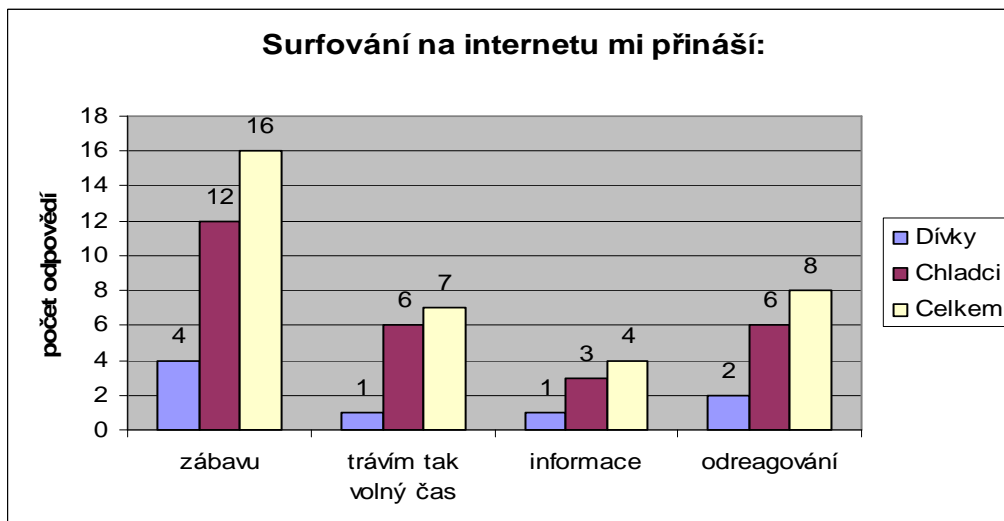
Stejně jako v předchozí otázce se zde potvrdila moje domněnka o četnosti rozhovorů mezi dětmi a rodiči. Myslím si, že vzhledem k tomu jaké možnosti internet uživatelé nabízí, je skutečnost, že rozhovory probíhají někdy nedostačující.

Otázka č. 18

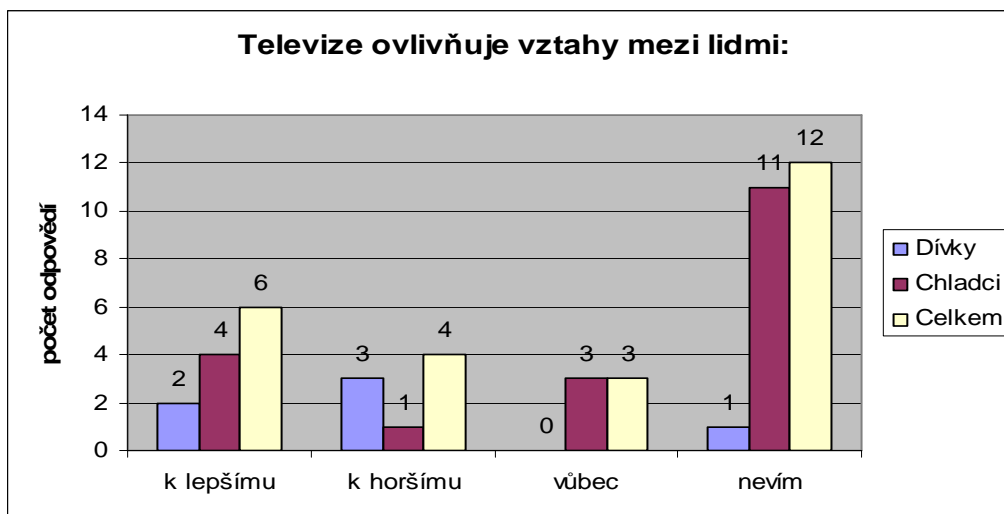
Touto otázkou, jsem nesnažila zjistit, co dětem sledování televize přináší. Nejčastější volebnou odpovědí byla zábava a to jak u dívek, tak u chlapců. Další odpovědi byly odreagování a trávím tak volný čas. Zarážející je, že pouhým třem chlapcům a jedné dívce televize přináší informace. Otázka se promítla i v mé hypotéze č. 18.

Otázka č. 19

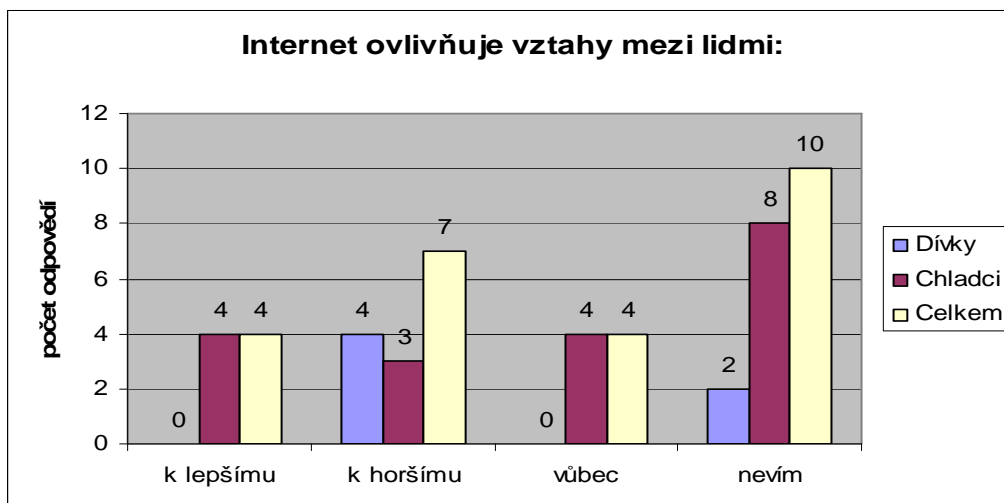
Stejně jako u předchozí odpovědi, je i zde nejčastější odpovědí zábava. Zajímavé jsou shodné počty odpovědí v obou grafech. Stejně jako u předchozí otázky mě ale zaráží výsledné hodnoty u odpovědi informace. Tato otázka byla také zařazena do mé hypotézy č. 2.

Otázka č. 20

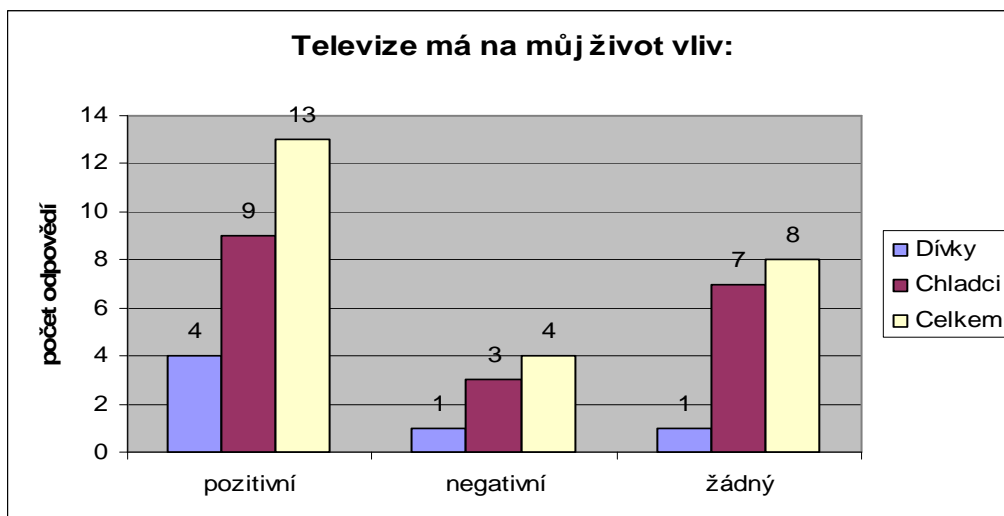
Tato otázka měla přinutit respondenta k zamyšlení nad možnostmi, jaké televize divákům nabízí a nad tím jak ovlivňuje mezilidské vztahy. Odpověď k lepšímu zvolilo pouze 6 respondentů z celkového počtu. Čtyři si myslí, že k horšímu, celkem tři si myslí že vůbec a nejvíce respondentů nevědělo. Tato otázka je součástí hypotézy č. 3.

Otázka č. 21

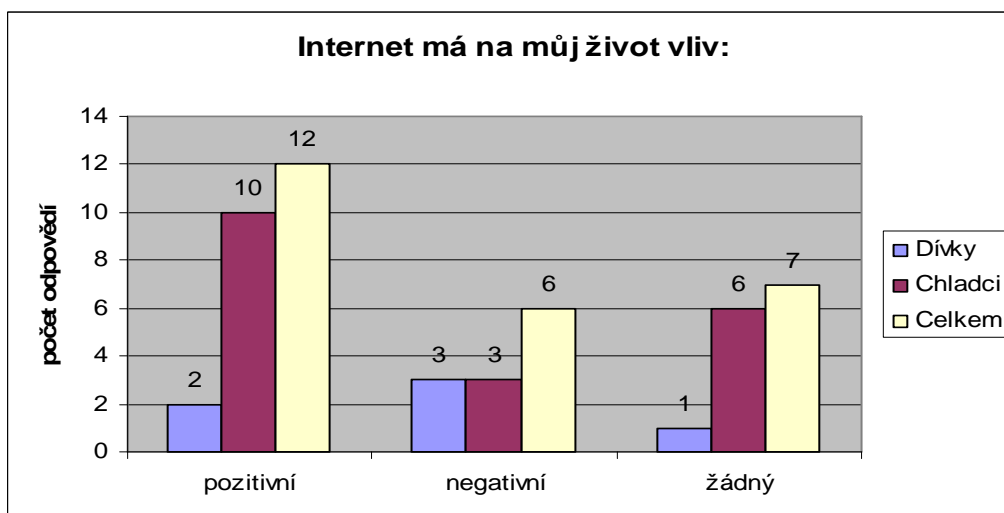
V této otázce mě, stejně jako v předchozí udivuje četnost odpovědí nevím. Myslím si, že pokud žáci televizi a internet používají v tak velké míře, jakou tento výzkum ukazuje, měli by mít na tyto média a na to jak ovlivňují mezilidské vztahy vlastní názor. Otázka je součástí hypotézy č. 3.

Otázka č. 22

Cílem této otázky je opětovné zamyšlení nad vlivem televize, ale tentokrát ve vztahu k nim samotným. Zajímavé je zjištění, že většina dětí neví jak televize a internet ovlivňují mezilidské vztahy, ale za to více jak polovina ví, že na jejich život má televize pozitivní vliv.

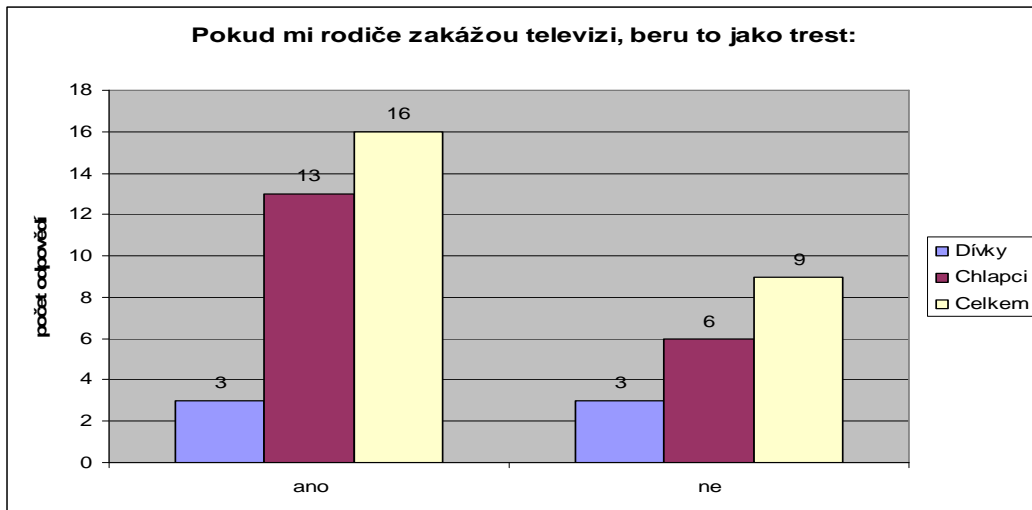
Otázka č. 23

Tato otázka byla respondentům položena ze stejných důvodů, jako otázka předchozí, s tím rozdílem, že měla zjistit, jaký vliv má na dětský život internet. Zde si také většina myslí, že je toto médium ovlivňuje pozitivně.

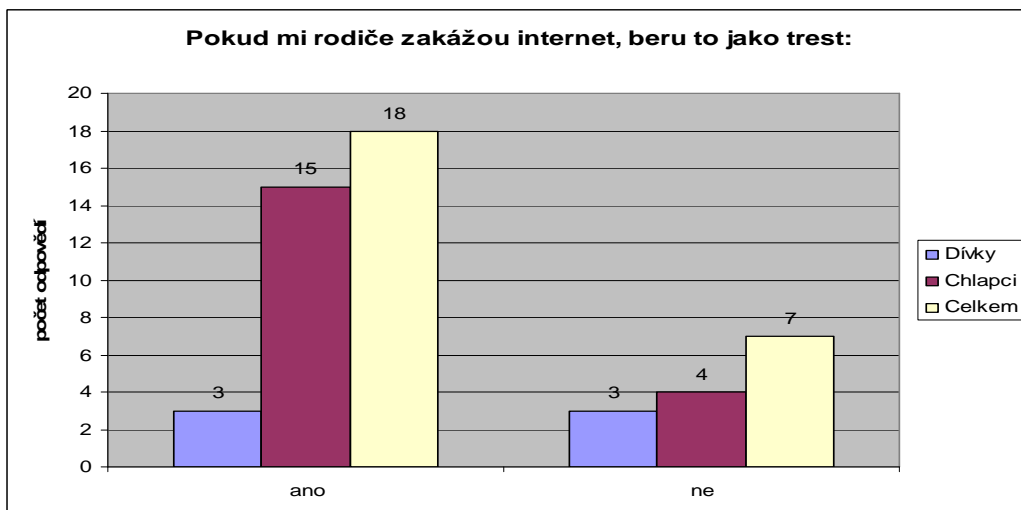
Při vyplňování otázek, kde si vyskytují slova pozitivní a negativní jsem byla přímo studenty požádána o vysvětlení těchto pojmů. Překvapilo mě, že je žáci neznali.

Otázka č. 24

Cílem této otázky bylo zjistit, zda zákaz dívání se na televizi berou jako trest. Více jak polovina respondentů zákaz považuje za trest. Odpověď ano volili 3 dívky a 13 chlapců z celkového počtu. Myslím si že výsledek vypovídají i tom, jak důležitou roli pro ně toto médium má.

Otázka č. 25

U této otázky byla také nejčastěji zvolena odpověď ano. Tyto výsledky vypovídají o důležitosti, jakou internet pro děti představuje. Zde se také potvrdila moje domněnka, že odpověď ano bude zastoupena ve větší míře než odpověď ne. Zákaz internetu za trest považují 3 dívky a 15 chlapců z celkového počtu dotazovaných.

4.3 Zhodnocení výsledků

Výzkum byl proved s cílem zjistit vliv televize a internetu na žáky pátých tříd základní školy. Jednotlivé otázky jsem vyhodnotila a poté jsem se zaměřila na otázky, které promítají v mých hypotézách. Pro svůj výzkum jsem si stanovila tyto hypotézy:

H1 - Rodiče nemají dostatečnou kontrolu nad obsahem televizních pořadů a webových stránek, které jejich děti navštěvují.

H2 - Většina žáků pátého ročníku využívá televizi a internet k zábavě.

H3 - Televize a internet má vliv na můj život a mezilidské vztahy.

Výsledky mého šetření ukazují, že televize a internet jsou nejčastěji voleným způsobem trávení volného času dětí a že tyto média se stala důležitou součástí jejich životů. Výzkum ukázal, že u televizních a počítačových obrazovek děti tráví denně několik hodin. Dále ukazuje, že televize dětem přináší zejména zábavu, způsob jak trávit volný čas a odreagování. Ze stejných důvodů usedají k internetu, jako znepokojivé u internetu vidím hlavně vysoký počet dětí, kteří zde hrají online hry. To může mít negativní dopad při utváření jejich osobnosti. Další výsledky naznačují nedostatečnou míru kontroly rodičů nad televizními pořady a internetovými stránkami, které děti navštěvují. Šetřením bylo dále zjištěno, že děti ve větší míře neví, jak tyto média ovlivňují mezilidské vztahy, ale myslí si že televize a internet mají pozitivní vliv na jejich životy. Dále jsem zjišťovala, zda žáci považují zákaz televize a internetu za trest. V obou případech se většina respondentů shodla, že tyto zákazy za tresty považují.

Zkoumané hypotézy:

H1 – Rodiče nemají dostatečnou kontrolu nad obsahem televizních pořadů a webových stránek, které jejich děti navštěvují.

Zde jsem předpokládala, že se mnou stanovená hypotéza potvrdí. K potvrzení této hypotézy se vztahuje otázka č. 4, počet televizorů umístěných v dětských pokojích dosáhl 14 z 25. Dále otázka č. 18. a 19, kde celkový počet dětí, kteří se dívají na televizi a internet sami, byl 18 dětí z celkového počtu 25. Jako další, k potvrzení této hypotézy jsem si vyhledala

otázku č. 16 a 17, kde děti uvedli, že o televizních pořadech s nimi někdy mluví 16 rodičů a o internetových stránkách s nimi někdy mluví 16 rodičů z celkového počtu 25 dotazovaných. Zjištěné výsledky ukazují, že jen velmi malý počet rodičů s dětmi o této problematice hovoří pravidelně. Zbývá jen doufat, že tomu tak není i v jiných rozhovorech, které by rodiče se svými dětmi měli vést.

H2 - Většina žáků pátého ročníku využívá televizi a internet k zábavě.

Tato hypotéza se během mého výzkumu také potvrdila, jak jsem předpokládala. Pro potvrzení jsem použila otázku č. 10 a 11. Děti zde uvedli, že v televizi nejčastěji sledují akční filmy celkově 16 z celkového počtu a na internetu video portál youtube.com, z celkového počtu 25, tyto stránky navštěvuje 16 dětí. V otázce č. 14 a 15 byl jako důvod sledování televize uveden nejvyšší počet odpovědí u oblíbeného pořadu. U používání internetu, byl hlavní důvod hraní online her, celkově hraje hry na internetu 18 dětí z celkového počtu 25 dotázaných. Děti dále v otázce č. 18 a 19 uvedli, že sledování televize a internetu jim přináší zábavu, tyto odpovědi byly v otázkách zastoupeny u obou otázek v počtu 16 z celkového počtu respondentů. Z těchto výsledků šetření vyplývá, že televize a internet jsou dětmi především využívány za účelem zábavy a téměř vůbec jako zdroj informací.

H3 - Televize a internet má vliv na můj život a mezilidské vztahy

Tato hypotéza se v průběhu mého šetření potvrdila jen částečně, protože dotazovaní žáci v otázce č. 20 a 21 odpověděli ve větším počtu, že neví jaký vliv má televize a internet na mezilidské vztahy. V otázce č. 22 a 23 se ovšem potvrzuje moje domněnka, že děti si myslí, že tato média mají na jejich život pozitivní vliv. Tuto odpověď uvedlo 13 a 12 dětí z celkového počtu.

ZÁVĚR

Postupem času se média jako televize a internet staly nepostradatelnou součástí lidských životů. Poskytují nám mnoho důležitých, ale i nedůležitých informací. Prakticky od narození až do smrti se stále učíme tato média použít správným způsobem, což je nesnadný úkol každého z nás. Je důležité, aby se dospělý naučil správným a účelným způsobem média využívat, protože to se pak odrazí při rodinné mediální výchově jejich vlastních dětí. Měli by dětem umět vysvětlit jakým způsobem a k čemu média využívat. Dále by měli umět dítěti nabídnout rozumnou alternativu trávení volného času.

Mnoho lidí si ani neuvědomuje, že média mění náš život a každodenně do něj zasahují. Stejně tak jak mění a ovlivňují životy dospělých, působí média na životy dětí, utváří a formují jejich osobnost a celkový pohled na svět.

Ve vztahu médií a dětí je zapotřebí si uvědomit, že dítě, které se dostává do styku se sdělovacími prostředky v jakékoliv podobě, je zahrnuto velkým množstvím informací. Zde je důležitá pomoc dospělých získané informace utříbit. Je zapotřebí z dítěte vychovávat rozumného a kritického konzumenta médií.

Tato problematika se také stala předmětem mé bakalářské práce a pokouším se zde poskytnout ucelený pohled na ni.

V teoretické části práce jsem se snažila popsat a blíže specifikovat televizi a internet ve společnosti, historii těchto médií a jejich funkci pro společnost, zejména pro děti. Dále jsem se zde zaměřila na pozitivní a negativní vliv médií na děti a možnosti rodiny a školy v mediální výchově.

Praktická část bakalářské práce se zabývala výzkumem, který byl zaměřen na žáky pátých tříd základní školy, Víta Nejedlého ve Vyškově, s cílem zjistit které programy tyto děti sledují, jaké internetové stránky nejčastěji navštěvují, kolik času televizi a internetu denně věnují a jak tyto média ovlivňují jejich život, postoje ve společnosti a k sobě samým.

Ve spojitosti ze sociální pedagogikou může říci, že mezi její hlavní úkoly patří sociální hlediska výchovy a vývoje jedince. Zaměřuje se na výchovu a její součástí je i začlenění osobnosti do procesu socializace, zejména u sociálně znevýhodněných skupin dětí, mládeže a dospělých. Jejimi dalšími úkoly jsou přispívání k utváření zdravého životního stylu, vyjasnění předmětu zkoumání, sjednocení terminologií a v neposlední řadě i akceptace globálních problémů ve společnosti.

V této práci jsou popsány možnosti rodiny a školy a způsob, jakým mohou tyto subjekty přispět v mediální výchově dětí. Dále příklady, jak mohou rodiče a škola pedagogicky působit na jedince v této oblasti.

Ráda bych zde uvedla, že zkoumání této problematiky, přineslo mě i mému okolí, velké množství podnětů k zamyšlení. Chtěla bych tak touto cestou poděkovat všem, kteří mi při psaní této práce pomáhali.

RESUMÉ

Bakalářská práce byla zaměřena na vliv televize a internetu na děti. V první kapitole teoretické části je popsána historie těchto médií a jejich funkce pro společnost.

Druhá kapitola popisuje způsoby trávení volného času dětí a zabývá se negativními i pozitivními vlivy těchto médií na ně a na člověka celkově.

Třetí a závěrečné kapitole praktické části se zabývá mediální výchovou, možnostmi školy a rodiny v této výchově a médií jako informačními zdroji.

V praktické části je zahrnut výzkum. Za pomoci dotazníku bylo zjištěno, jak žáci televizi a internet využívají, kolik času jsou ochotni těmto médiím věnovat a jakou roli v jejich životech mají. Dále jsou zde stanoveny hypotézy, které se v průběhu šetření podařilo celkově, nebo alespoň částečně potvrdit. Můžeme říci, že výsledky získaných informací nejsou příliš uspokojivé vzhledem k nízkému věku respondentů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. Praha : Sociologické nakladatelství. 1995, 199 s. ISBN 80-85850-11-7
- [2] BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Praha: Barrister & Principal, 2001. 391 s. ISBN 80-85947-67-6.
- [3] HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; Pávková, J. *Pedagogika volného času*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. ISBN 80-7290-128-1.
- [4] HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; Pávková, J. *Pedagogické ovlivňování volného času : současné trendy*. Praha : Portál, 2008. 239 s. ISBN 978-80-7367-473-1.
- [5] HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha : Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5.
- [6] MANDER, J. *Čtyři důvody pro zrušení televize*. Brno : Doplněk, 2000, 358 s. ISBN 80-7239-063-5
- [7] MIČIENKA, M.; JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha : Portál, 2007. 295 s. ISBN 978-80-7367-315-4.
- [8] ŘÍČAN, P. *Krotíme obrazovku : jak vést děti k rozumnému užívání médií*. Praha : Portál, 1995. 62s. ISBN 80-7178-084-7.
- [9] ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Brno: Paido, 2007. 158 s. ISBN 978-80-7315-149-2
- [10] MACLUHAN, M. H. *Jak rozumět médiím*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1991. 348 s. ISBN 80-207-0296
- [11] JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7
- [12] KRAUS, W. *Televize – nový kontinent. Kultura nebo chaos?* Praha: Čs. Televize, 1991. ISBN 80-85005-02-6
- [13] KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. a kolektiv, *Člověk- prostředí- výchova*, Brno: 2001, Paido, 158 s. ISBN 80-7315-004-2

- [14] MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*, Praha: Portál, 2010, 248 s. ISBN 978-80-7367-627-8
- [15] McQUAIL. 213 MACQUAIL D. *Úvod do teorie masové komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 447 s. ISBN 80-7178-200-9
- [16] KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1995. 307 s. ISBN 80-7184-134-X
- [17] SAK, P., *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, Praha: 2007, Portál, 290 s. ISBN 978-80-7367-230-0
- [18] ŠTOLA, M. *Dny které tvořily české dějiny 1.5.1953 zahájení televizního vysílání*. Praha: Havran, 2011, 208 s. ISBN 978-80-87341-06-3
- [19] Kolektiv autorů, *Dějiny českých médií v datech*. Praha: Karolinum, 2003, 464 s. ISBN 80-246-0632-1
- [20] <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/televizni-technika/technicky-vyvoj-televize-v-datech-a-souvislostech/>
- [21] <http://www.owebu.bloger.cz/internet/historie-vznik-internetu?clanek=1083>
- [22] <http://www.kondrac.cz/knihovna/popisint.php>
- [23] <http://www.webdesign.paysoft.cz/clanky/2006/historie-internetu/>
- [24] <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>
- [25] http://www.nssoud.cz/zakony/104_1991.pdf
- [26] <http://www.manet.cz/blog/projekt-seberevolta-workout>
- [27] <http://www.eldorado.unas.cz/Volnycasdeti.htm>
- [28] <http://www.blisty.cz/15104.html>
- [28] <http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv>
- [29] <http://duha.mzk.cz/clanky/tradicni-moderni-zdroje-informaci-v-zivote-skolaka>
- [30] <http://www.lupa.cz/clanky/internet-jako-zdroj-informaci-a-dezinformaci/>

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA PI: DOTAZNÍK

Vážení studenti,

do rukou se Vám dostal dotazník, jenž je vstupním souhrnem informací nutných pro můj výzkum, který je součástí mé bakalářské práce na téma „Vliv televize a internetu na žáky pátých tříd“. Tato média jsou v dnešní době nepochybně důležitou součástí našich životů proto mne velmi zajímá, jak velkou roli hrají právě v těch vašich. Věnujte tedy prosím pár minut tomuto dotazníku. Je anonymní, proto není třeba obávat se odpovídat pravdivě. Na každou otázku budete mít několik možných odpovědí. Ty, které považujete za pravdivé prosím zakroužkujte. Jsem Vám vděčná za ochotu ztratit trochu času pomoci s mým výzkumem. Mnohokrát Vám děkuji, Lucie Kučerová.

1) Jsem:

a) dívka

b) chlapec

2) Bydlím:

a) na vesnici

b) ve městě

3) Máme doma televizi:

a) ano

b) ne

4) Mám televizi ve svém pokoji:

a) ano

b) ne

5) Máme doma počítač:

- a) ano b) ne

6) Máme doma připojení k internetu:

- a) ano b) ne

7) Svůj volný čas trávím:

- a) nicneděláním b) čtením c) poslechem hudby d) sportováním
e) s rodiči f) s přáteli g) sledováním televize h) na internetu

8) Sledováním televize denně strávím:

- a) max. 2 hodiny b) 2-3 hodiny c) 4-5 hodin d) více než 5 hodin

9) Na internetu denně strávím:

- a) max. 2 hodiny b) 2-3 hodiny c) 4-5 hodin d) více než 5 hodin

10) V televizi nejčastěji sleduji:

- a) pohádky b) akční filmy c) hudební d) přírodopisné
e) soutěžní f) sport g) zprávy h) jiné

11) Na internetu mě nejvíce zajímá:

- a) facebook.com b) youtube.com c) google.cz d) seznam.cz
e) jiné f) nemám přístup k internetu

12) Na televizi se dívám:

- a) sám/ sama b) se sourozenci c) s přáteli
d) s jedním/oběma rodiči

13) Na internetu surfuji:

- a) sám/ sama b) se sourozenci c) s přáteli d) s rodiči

14) Televizi většinou sleduji, protože:

- a) dávají můj oblíbený pořad b) jsem doma sám
c) nemám co dělat/ nudím se d) jiný důvod

15) Surfováním trávím čas, protože:

- a) hledám informace b) jsem doma sám c) hraji online hry
d) nemám co dělat/ nudím se e) jiný důvod

16) Rodiče se mnou o pořadech v televizi mluví:

- a) často b) někdy c) nikdy

17) Mluvím s rodiči o internetových stránkách, které navštěvuji::

- a) často b) někdy c) nikdy

18) Sledování televize mi přináší:

- a) zábavu b) trávím tak volný čas c) informace
d) odreagování

19) Surfování na internetu mi přináší:

- a) zábavu b) trávím tak volný čas c) informace
d) odreagování

20) Televize ovlivňuje vztahy mezi lidmi:

- a) k lepšímu b) k horšímu c) vůbec d) nevím

21) Internet ovlivňuje vztahy mezi lidmi:

- a) k lepšímu b) k horšímu c) vůbec d) nevím

22) Televize má na můj život vliv:

- a) pozitivní b) negativní c) žádný

23) Internet má na můj život vliv:

- a) pozitivní b) negativní c) žádný

24) Pokud mi rodiče zakáží televizi, beru to jako trest:

- a) ano b) ne

25) Pokud mi rodiče zakáží internet, beru to jako trest:

- a) ano b) ne

